

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 249

Archeologienota De Pauwstraat 9 te Zottegem (Oost-Vlaanderen)

JANSSENS D.

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens & Simon Claeys
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek.....	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis.....	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek.....	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 16 -
2.6	Randvoorwaarden	- 16 -
2.7	Werkwijze	- 17 -
3	Assessmentrapport	- 23 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 23 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied.....	- 25 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 25 -
3.2.2	Quartaire geologisch.....	- 26 -
3.2.3	Bodem.....	- 27 -
3.2.3.1	Bodemtype	- 27 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 29 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid	- 30 -
3.2.3.4	Landgebruik.....	- 31 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 32 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 33 -
3.3.1	Algemene historische situering.....	- 33 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal.....	- 34 -
3.3.2.1	Sanderus (1641 – 1644).....	- 34 -
3.3.2.2	Fricx-kaarten (1712).....	- 35 -
3.3.2.3	Villaret kaart	- 36 -
3.3.2.4	Kaart van Ferraris (1771 – 1778).....	- 37 -
3.3.2.5	Atlas der Buurtwegen (1841).....	- 38 -
3.3.2.6	Topografische kaart Vandermaelen (1846 – 1854)	- 39 -
3.3.2.7	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 40 -

3.3.2.8	Luchtfoto (1971)	- 41 -
3.3.2.9	Luchtfoto (2000-2003)	- 42 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 43 -
3.4.1	CAI locatie 500188, CAI locatie 159090, CAI locatie, 150880	- 44 -
3.4.2	CAI locatie 503854.....	- 45 -
3.4.3	CAI locatie 508090.....	- 45 -
3.4.4	CAI locatie 500427	- 45 -
3.4.5	CAI locatie 503758.....	- 45 -
3.4.6	CAI locatie 500525.....	- 45 -
3.4.7	CAI locatie 500442.....	- 46 -
3.4.8	CAI locatie 152228.....	- 46 -
3.4.9	CAI locatie 150266.....	- 46 -
3.5	Boringen ADEDE	- 46 -
3.6	Archeologische waardering.....	- 50 -
4	Besluit.....	- 51 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 51 -
5	Bibliografie.....	- 55 -
6	Lijst van plannen	- 56 -
7	Lijst van figuren.....	- 57 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017J371
Site	Zottegem – De Pauwstraat
Projectsigle ADEDE	ZOT-PAU
Ligging	De Pauwstraat 9 9620 Zottegem
Bounding Box	NO X: 110817,485m Y: 173520,464m ZW X: 110800,420m Y: 173477,601m
Topografische kaart	Zie plannr. 1 (onderaan paragraaf)
Kadaster	Zottegem, 1° afd., Sectie A, perceel 574 B & deel 578/02 N Zie plannr. 3 (onderaan paragraaf)
Soort onderzoek	Archeologienota, bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Realisatie meergezinswoningen Aanleg parking en bijhorigheden
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys OE/ERK/Archeoloog/2017/00184
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens D., 2017, Archeologienota De Pauwstraat 9 te Zottegem (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 249, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 545m ²
Periode uitvoering	Oktober - November 2017
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota
Verstoorde zones	Zie plannr. 4

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

ZOTTEGEM - DE PAUWSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017J371 31/10/2017

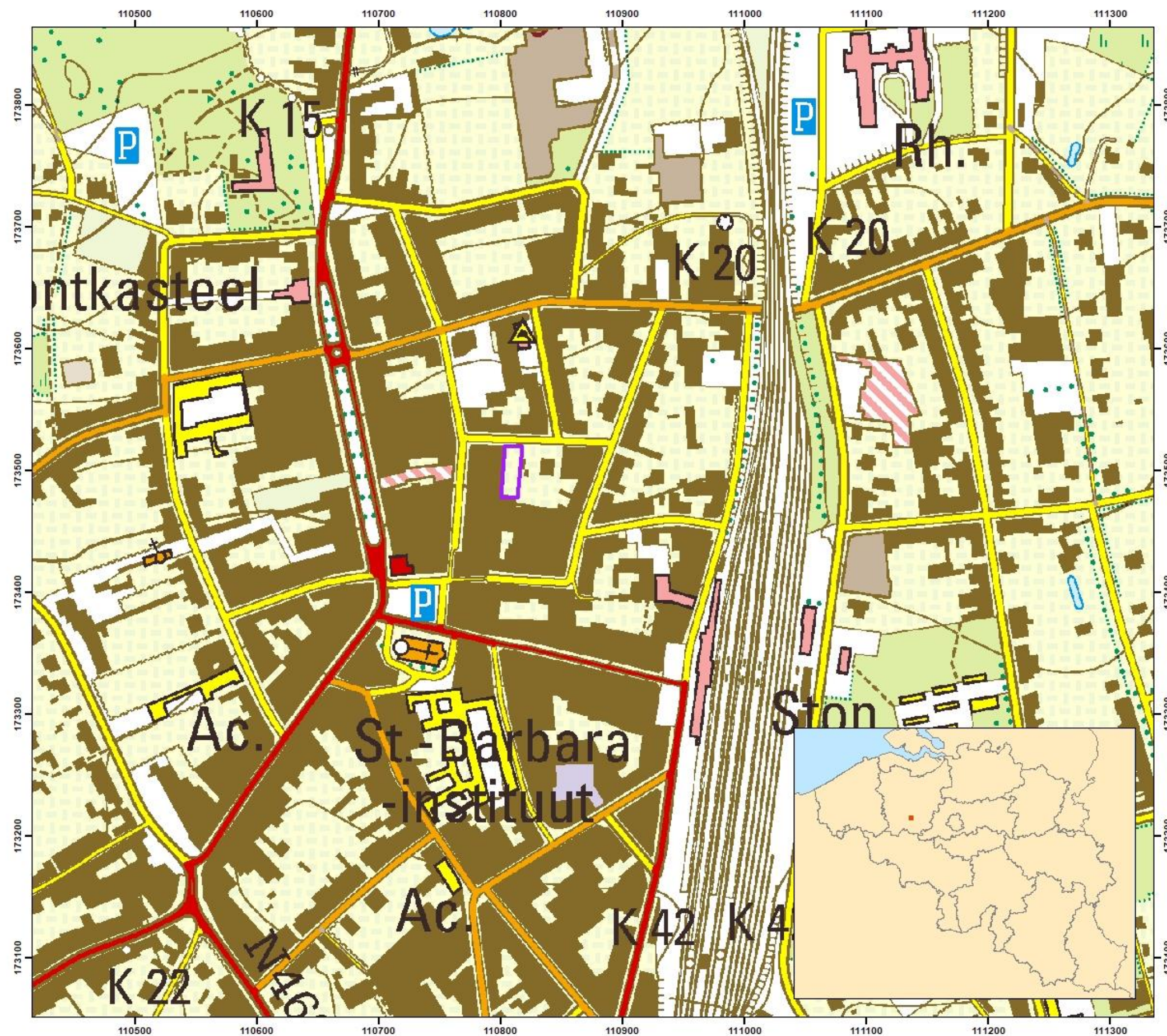
© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 225
Meter

ZOTTEGEM - DE PAUWSTRAAT

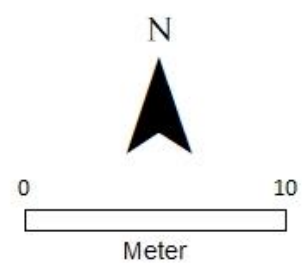
Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017J371 31/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

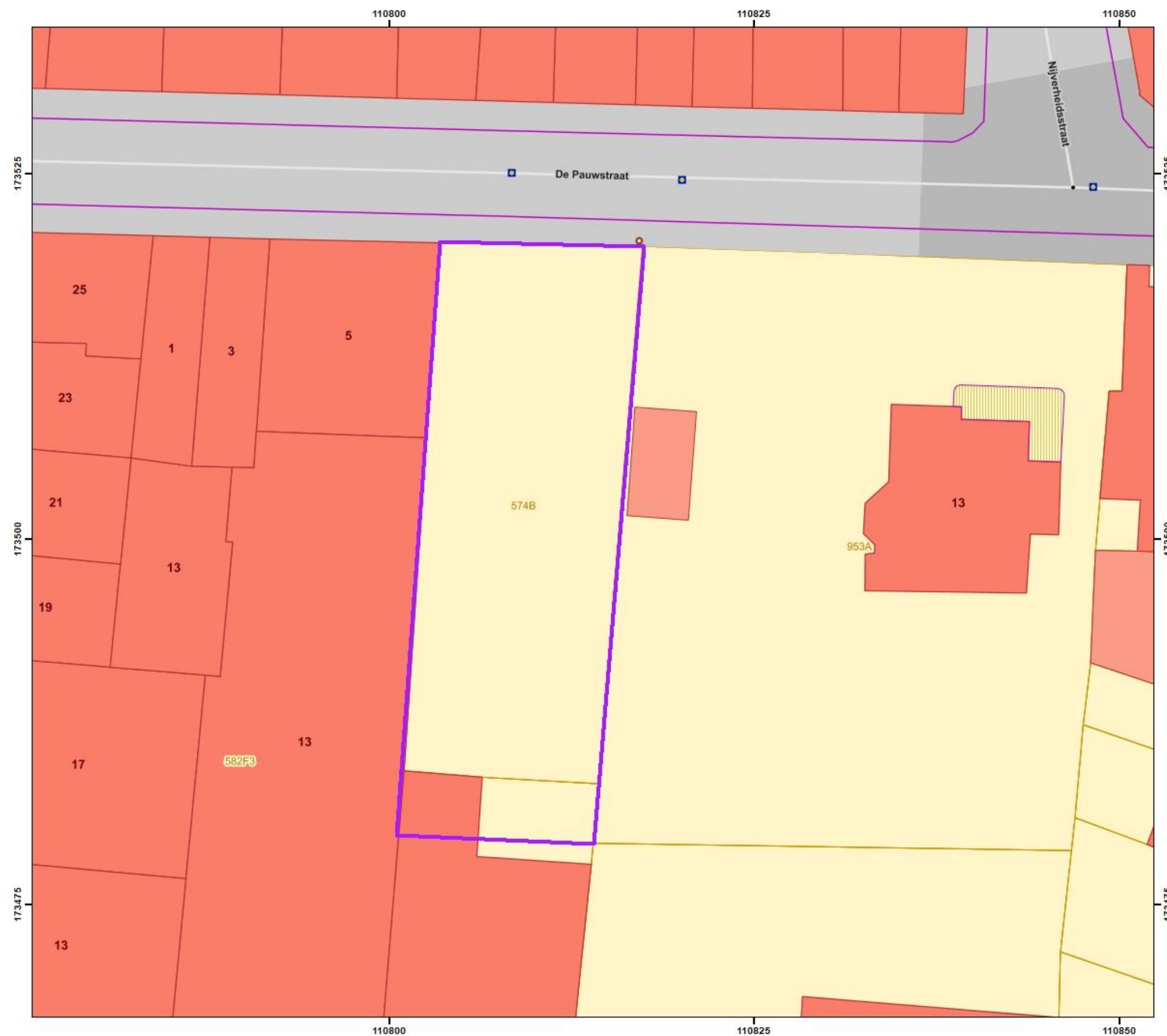
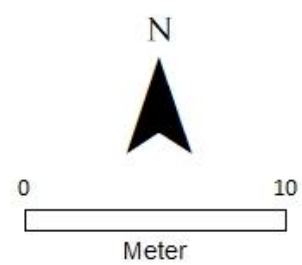
ZOTTEGEM - DE PAUWSTRAAT

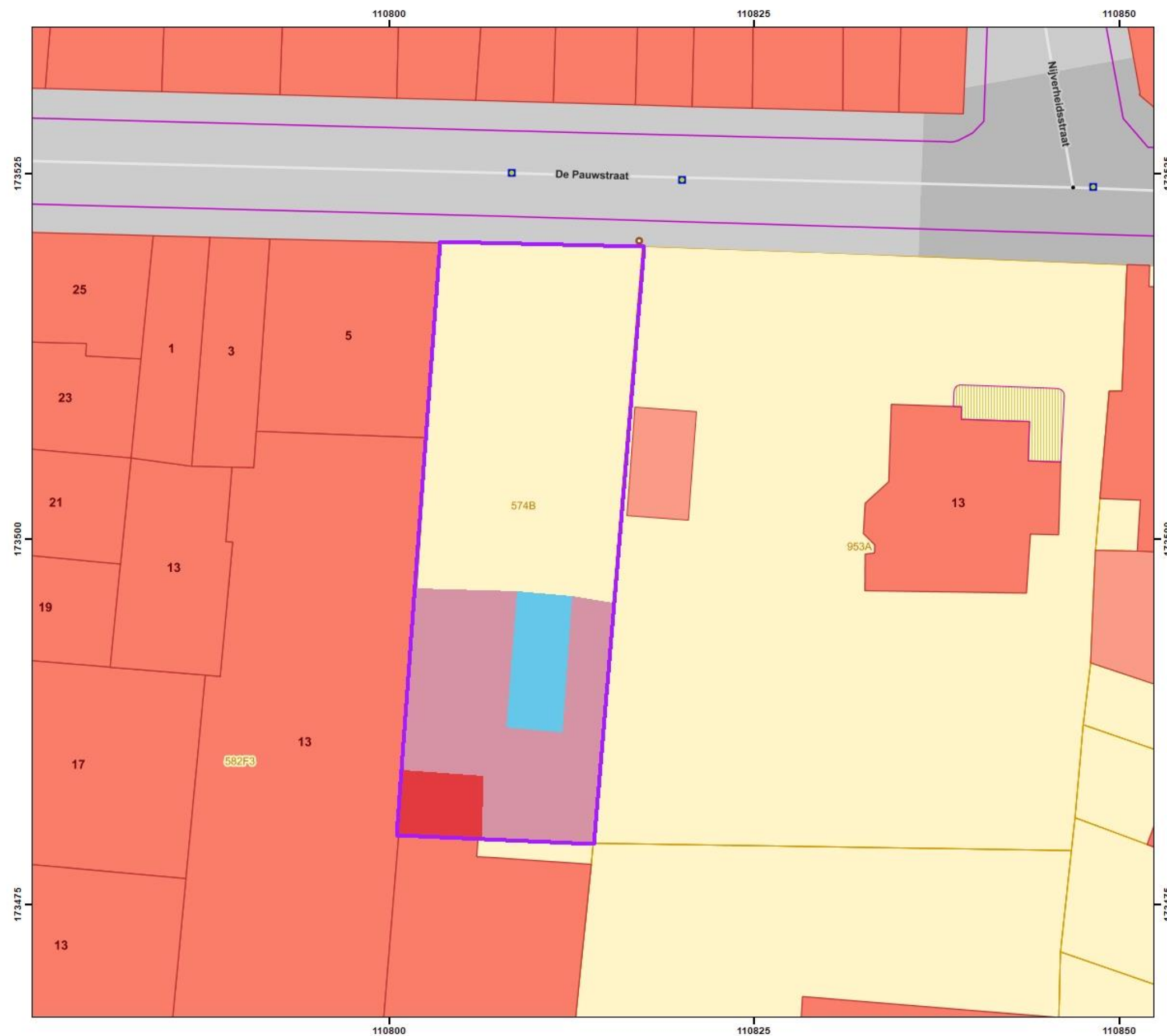
Plannr. 3
GRB (Kadaster)

2017J371	31/10/2017
----------	------------

© AGIV

Legende

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Het projectgebied ligt binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Zottegem. Binnen het onderzoeksgebied is tot op heden nog geen archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn wel een aantal CAI-locaties terug te vinden die opgenomen zijn in de databank van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Deze meldingen worden besproken in *§3.4 Archeologische situering van het projectgebied*.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij het onderzoeksgebied in een vastgestelde archeologische zone ligt, het perceeloppervlak meer dan 300m² bedraagt en de bodemingreep meer dan 100m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?

- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

2.4 Huidige situatie projectgebied

De huidige toestand van het onderzoeksgebied is het gebruik van het perceel als stadstuintje. Het perceel is Ca. 40 meter in lengte en 14 meter in breedte. Het kan grosso modo opgedeeld worden in 3 verschillende deelpercelen waarbij het gedeelte ter hoogte van de De Pauwstraat in gebruik is als moestuin, het centrale deel ken een grasperk met summiere beplanting en een tuinhuis terwijl het meest zuidelijke deel bestaat uit een voormalig zwembad dat in onbruik is geraakt en momenteel beplant is door klein en grote bomen. Het zwembad zelf werd gevuld met grond en is eveneens beplant. Het zwembad kende een aanvoer vanuit het zuiden. De ingreep in de bodem die veroorzaakt is tijdens de aanleg bedraagt 190 cm in diepte.

Achteraan op het perceel ten slotte bevindt er zich een klein gebouw.

Voor een indruk van de bestaande toestand wordt verwezen naar onderstaande foto's.

Figuur 1. Terreinbezoek ADEDE Bovenaan noorden (locatie boring 3), centraal (locatie Boring 1) en foto onderaan zuiden (locatie boring 2)

Figuur 2. Zicht op diepte aanvoer zwembad

Figuur 3. Zicht vanop reeds recent onderzocht perceel (ten oosten) op het zuidelijke deel

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken sluiten aan op deze beschreven in de archeologienota met uitgesteld traject met id. 1738¹. De opdrachtgever heeft recent de aankoop van dit perceel gedaan waarbij er meergezinswoningen in het verlengde van het reeds vergunde dossier zullen gerealiseerd worden. Het terrein zal genivelleerd worden tot op de hoogte van het aanpalende perceel en er worden meergezinswoningen gerealiseerd aansluitend aan de straatzijde. De woningen worden centraal gescheiden door een inrit naar de achterliggende parkeergarages. Deze parkeergarages volgen op een sloop van het kleine bouwblok tevens zichtbaar op de GRB kaart. Deze meergezinswoningen zullen gefundeerd worden met een funderingsplaat met vorstrib wat met zich meebrengt dat de bodem verstoord wordt tot op zo'n 40cm met een dieper gaande verstoring tot op 80 cm ten hoogte van de vorstribben. Voorafgaand aan de bouw hiervan wordt het terrein licht genivelleerd waardoor de verstoring dieper zal reiken. Er wordt een toegangsweg aangelegd in dolomiet naar de achterliggende garageboxen die prefab zullen ingeplant worden. De ingreep in de bodem bij het plaatsen van deze prefabstructuren en parking bedraagt ongeveer 80cm ten opzichte van het huidige maaiveld. Achteraan deze woningen worden eveneens een twee waterputten en 1 septische put voorzien, elk met een inhoud van 10.000 liter. Deze worden ingeplant ter hoogte van de eerder vermelde prefab garageboxen. De diepte van de riolering is momenteel niet bekend. Ter hoogte van de straatzijde wordt een liftput met een afmeting van 1.7 op 1.7m ingericht. Hoewel hier de exacte verstoringdiepte niet gekend is, kan men ervan uitgaan dat de aanzet van de fundering ervan 140cm onder het loopvlak bedraagt².

Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 6.

2.6 Randvoorwaarden

Indien het bureauonderzoek uitwijst dat vervolgonderzoek met ingreep in de bodem nodig is, dient dit te gebeuren via uitgesteld traject daar de opdrachtgever de vergunningsaanvraag wenst in te dienen voor het einde van het jaar 2017.

¹ Janssens D., et al, 2016-2017, p.16

² Afmetingen uit de norm ISO 4190-1

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Sanderus 1641 - 1644
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1712
 - Kaart van Ferraris, 1777

- Atlas der Buurtwegen, 1841
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

ZOTTEGEM - DE PAUWSTRAAT

Plannr. 5
Inplanting geplande toestand

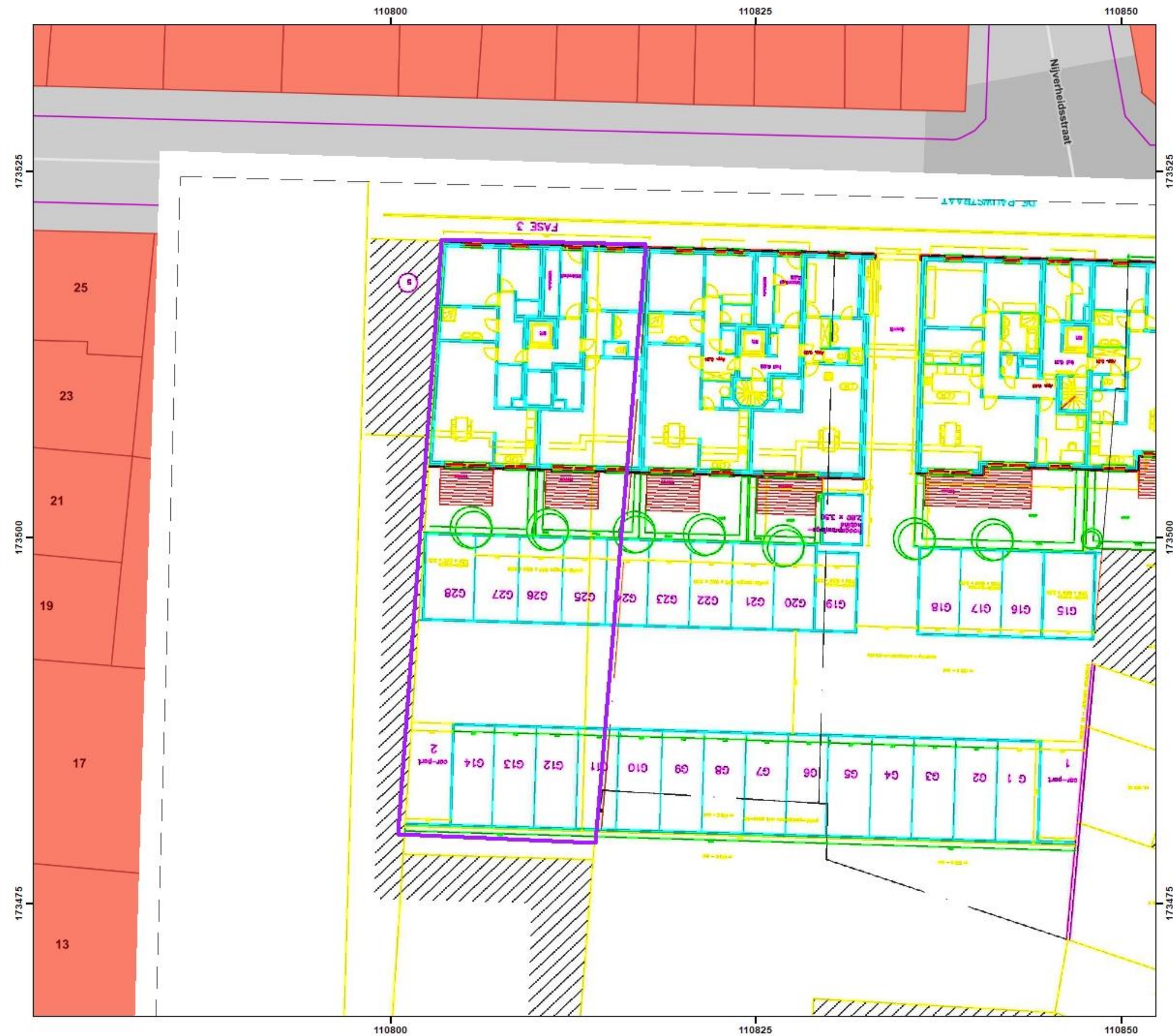
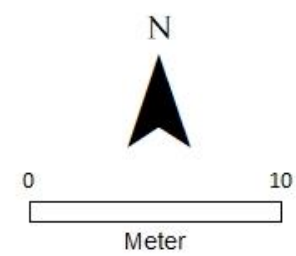
2017J371

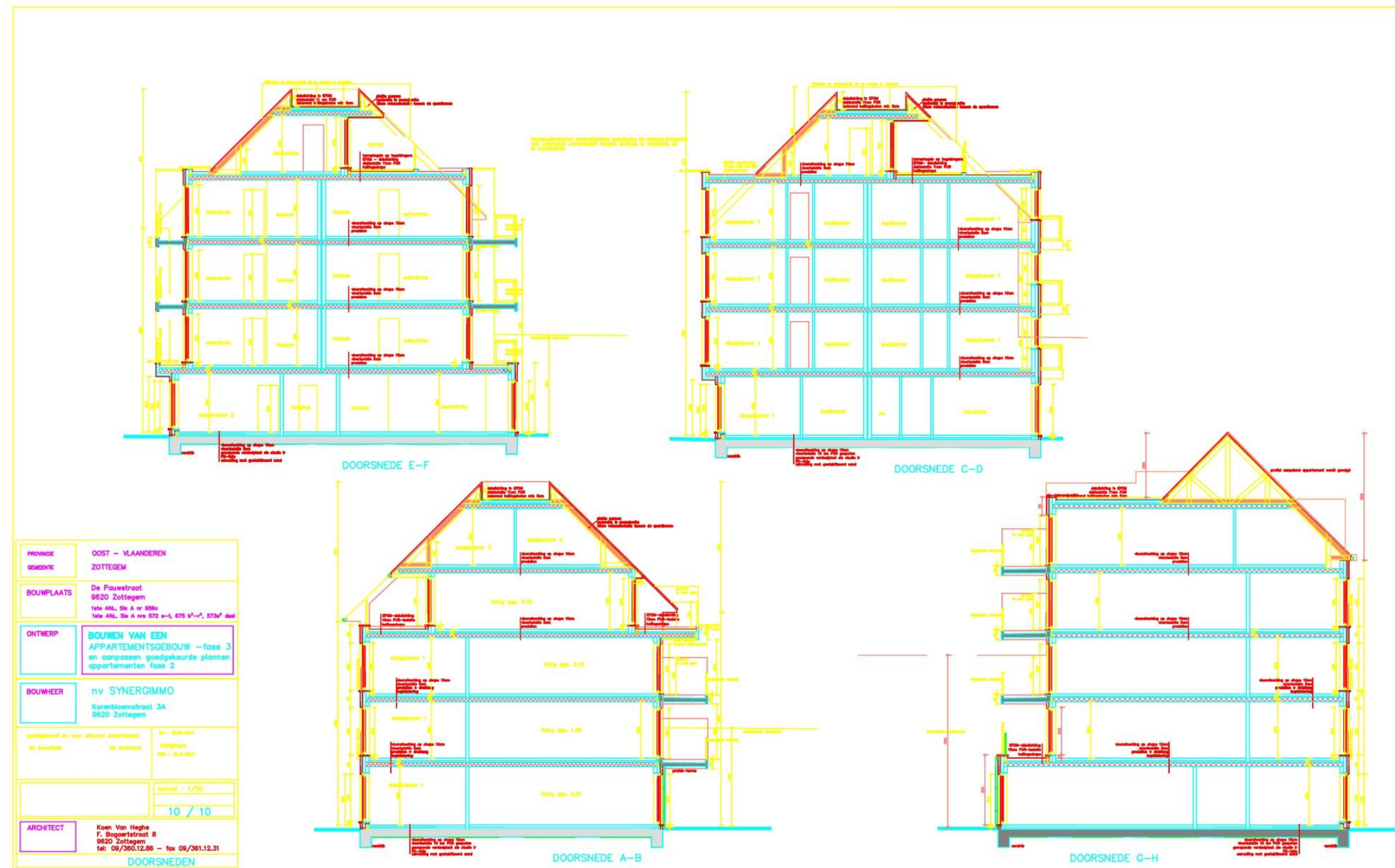
4/12/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

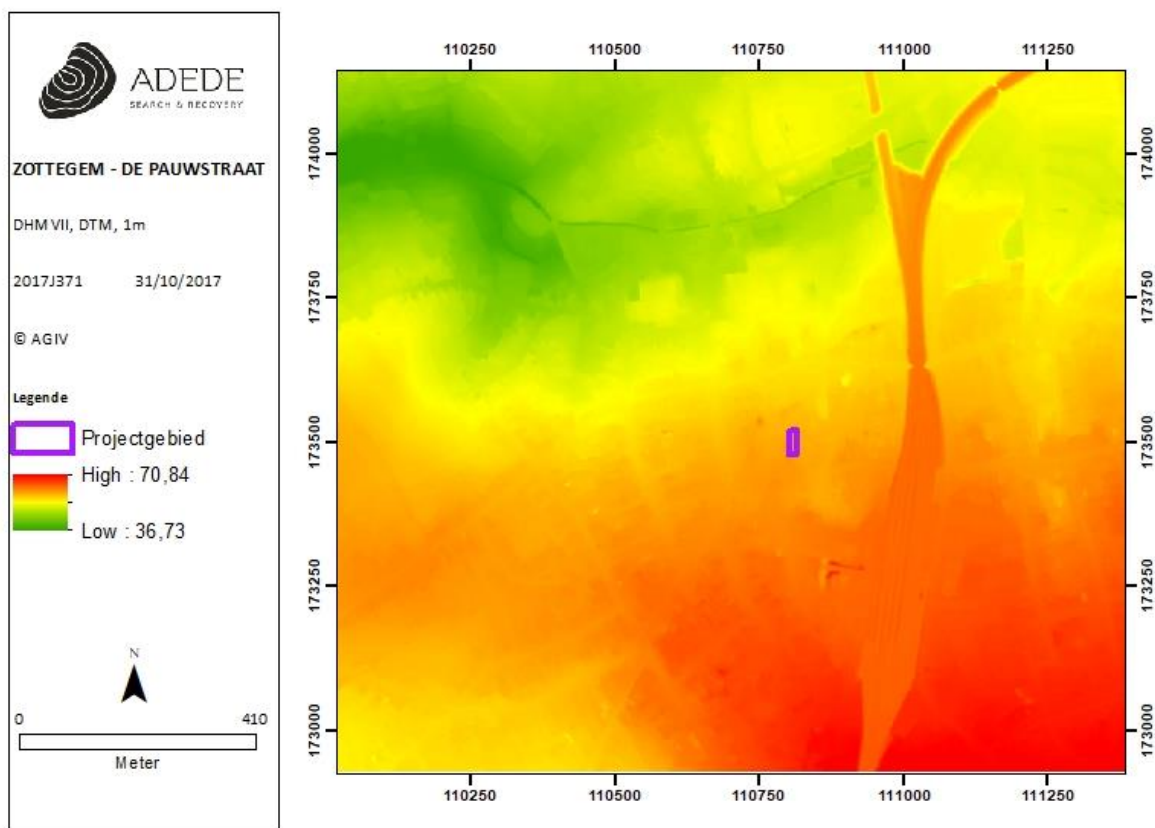

3 Assessmentrapport

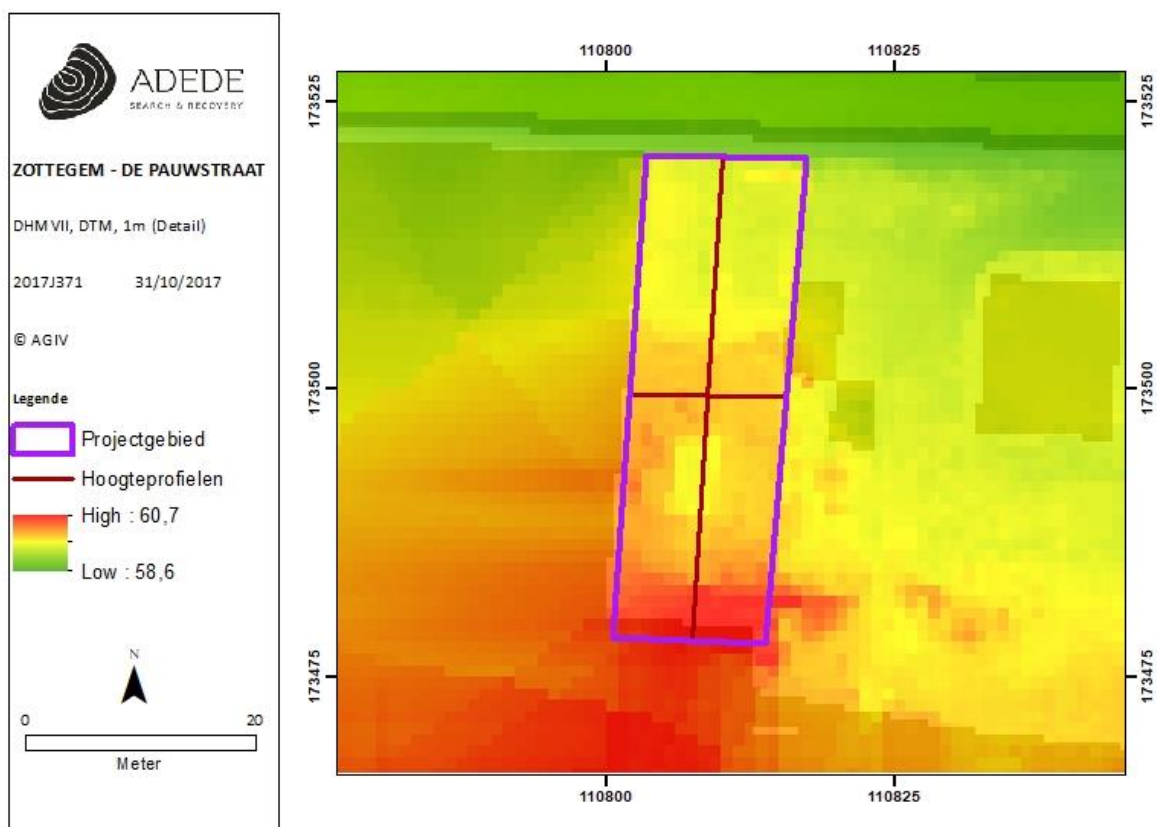
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Zottegem is een gemeente in de provincie Oost-Vlaanderen en is gelegen in het sterk golvend Schelde-Denderinterfluvium (Vlaamse Ardennen). De Vlaamse Ardennen is een heuvelachtige streek in het zuiden van Oost-Vlaanderen die varieert in hoogte tussen 88 en 145 meter. De stad is gesitueerd langs de Bettelhovebeek. De gemeente bevindt zich in het Boven-Scheldebekken, meer bepaald het deelbekken Zwalm.

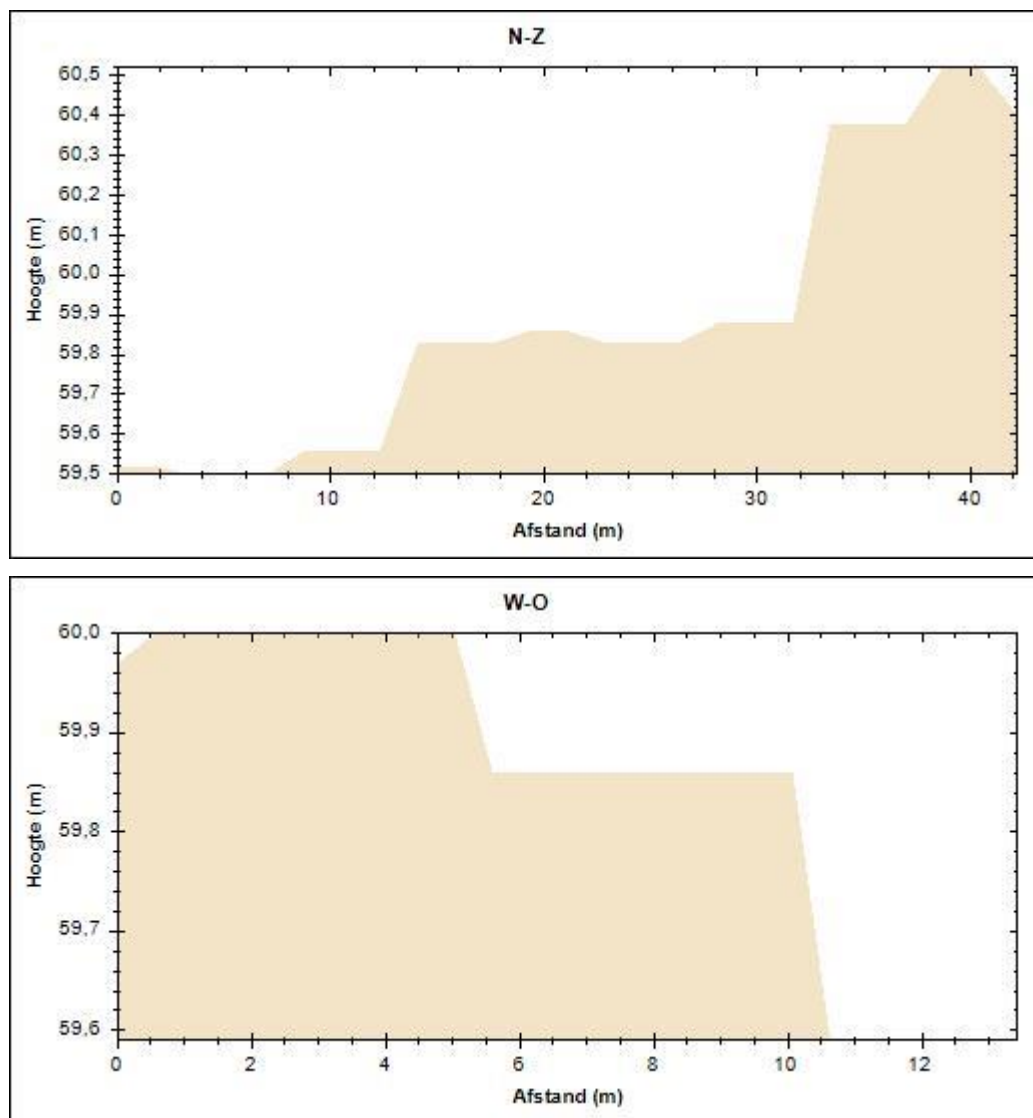
Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Het projectgebied zelf heeft een gemiddelde hoogte van 59,5m TAW en is iets lager gelegen aan de straatkant in het noorden.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

De hoogteverschillen op het terrein zijn zeer klein.

Figuur 6. Hoogteprofielen van het projectgebied.

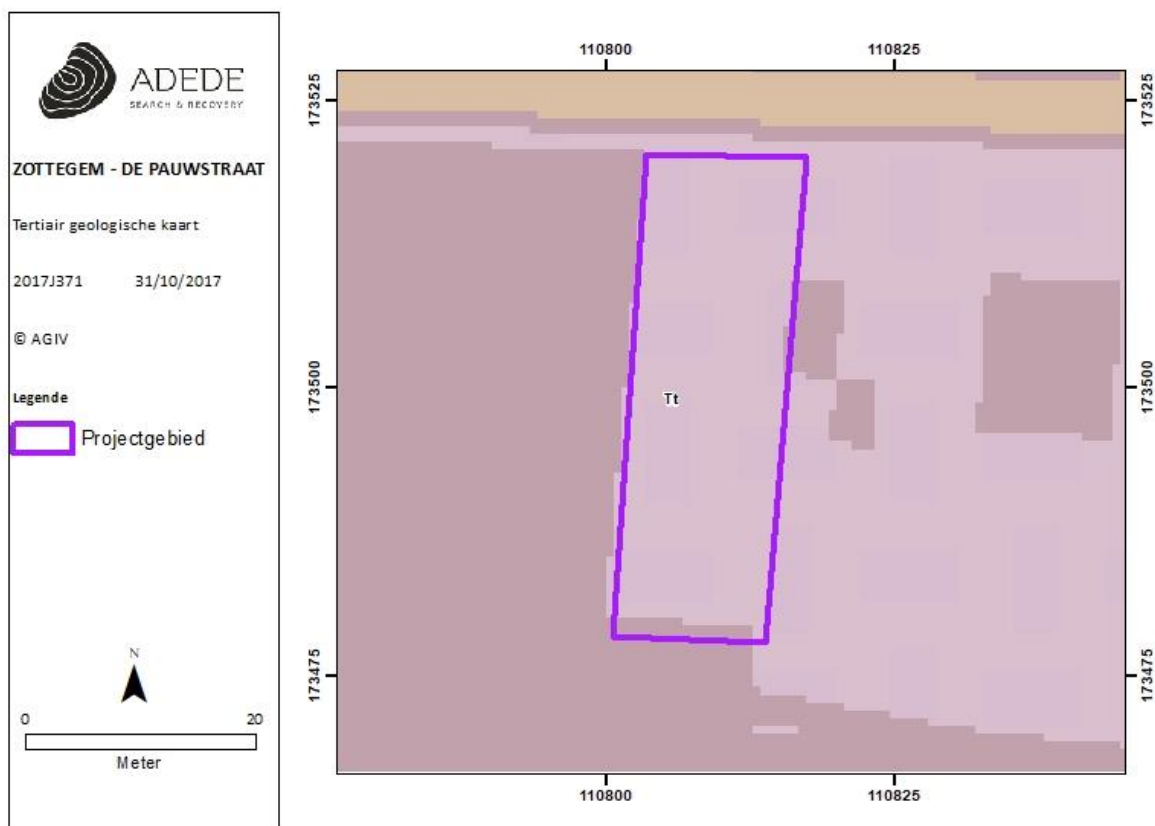
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

Ter hoogte van het onderzoeksgebied dagzoomt de **Formatie van Tielt** (Tt). De afzettingen van deze formatie zijn marien van oorsprong, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg Eoceen). De formatie is onderdeel van de Ieper Groep samen met de oudere Formatie van Kortrijk en de jongere Formatie van Gentbrugge en ze wordt opgedeeld in drie leden (van jong naar oud): Lid van Kortemark (silt), Lid van Egemkapel (klei) en Lid van Egem (glauconiethoudend fijn zand). De tertiaire afzettingen ter hoogte van de projectlocatie bestaan uit

grijsgroen, kleihoudend, zeer fijn zand tot silt. Op basis hiervan werd het pakket tertiaire afzetting hier als Formatie van Tielt gedefinieerd zonder verdere opdeling.

Op ca. 70m ten zuiden van het onderzoeksgebied dagzoomt de Formatie van Gentbrugge, meerbepaald het **Lid van Merelbeke** (GeMe). De afzettingen van de Formatie van Gentbrugge zijn opgebouwd uit mariene klei/silt en zandlagen, eveneens afgezet in de zee die het noorden van België bedekte in het Ypresiaan (Vroeg Eoceen). De Formatie is opgebouwd uit drie leden (van jong naar oud): Lid van Vlierzele (zand), Lid van Pittem (klei) en Lid van Merelbeke (klei). Het laatste lid bestaat uit blauwgrijze tot donkergrijze klei die geïntercaleerd kan zijn met dunne zandlensjes en met bijmenging van organisch materiaal en pyrietachtige concreties.

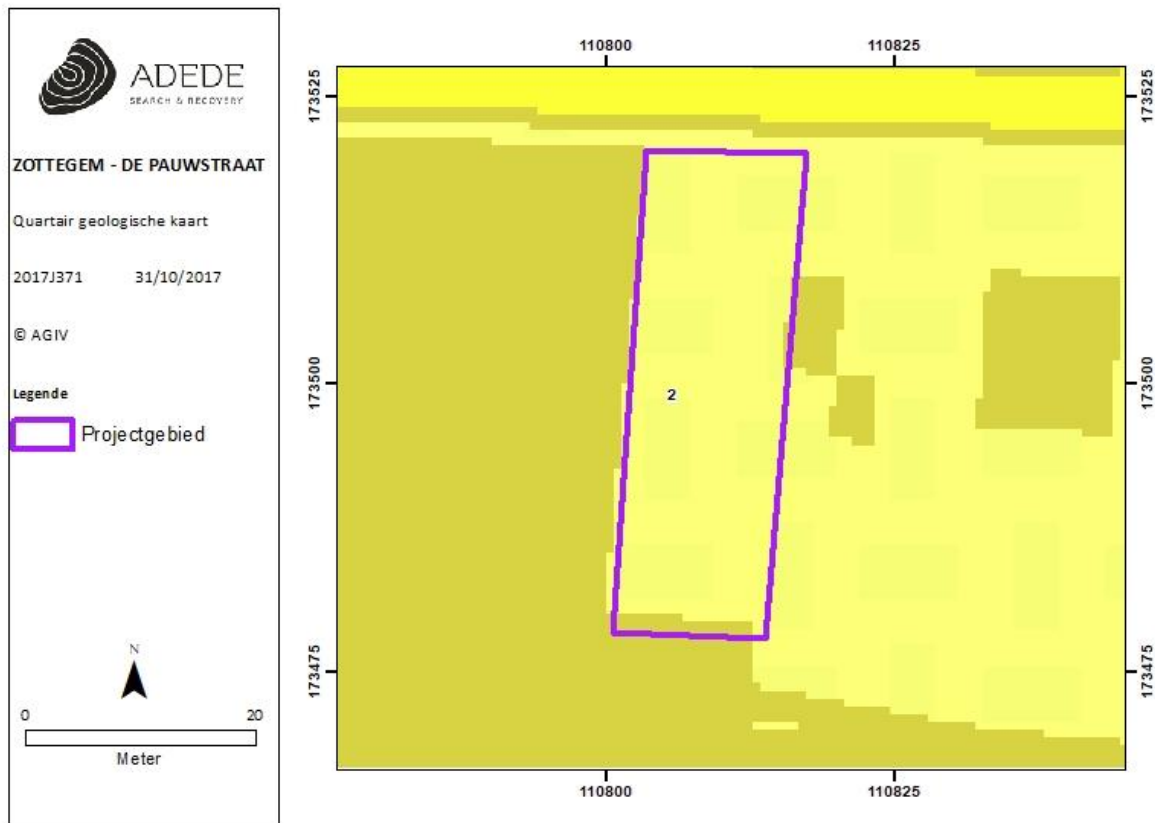
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in eenzelfde quartaire afzetting, met name profieltype 2. Bij dit profieltype zijn geen Holocene en/of tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistoceen sequentie. De opbouw van dit profieltype is als volgt :

- **ELPw en/of HQ:** Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen

bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Anderzijds kunnen er eveneens hellingsafzettingen van het quartair aanwezig zijn.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, de potentiële bodemerosiekaart, de erosiegevoeligheidskaart, het bodemgebruiksbestand en het gewestplan besproken.

3.2.3.1 Bodemtype

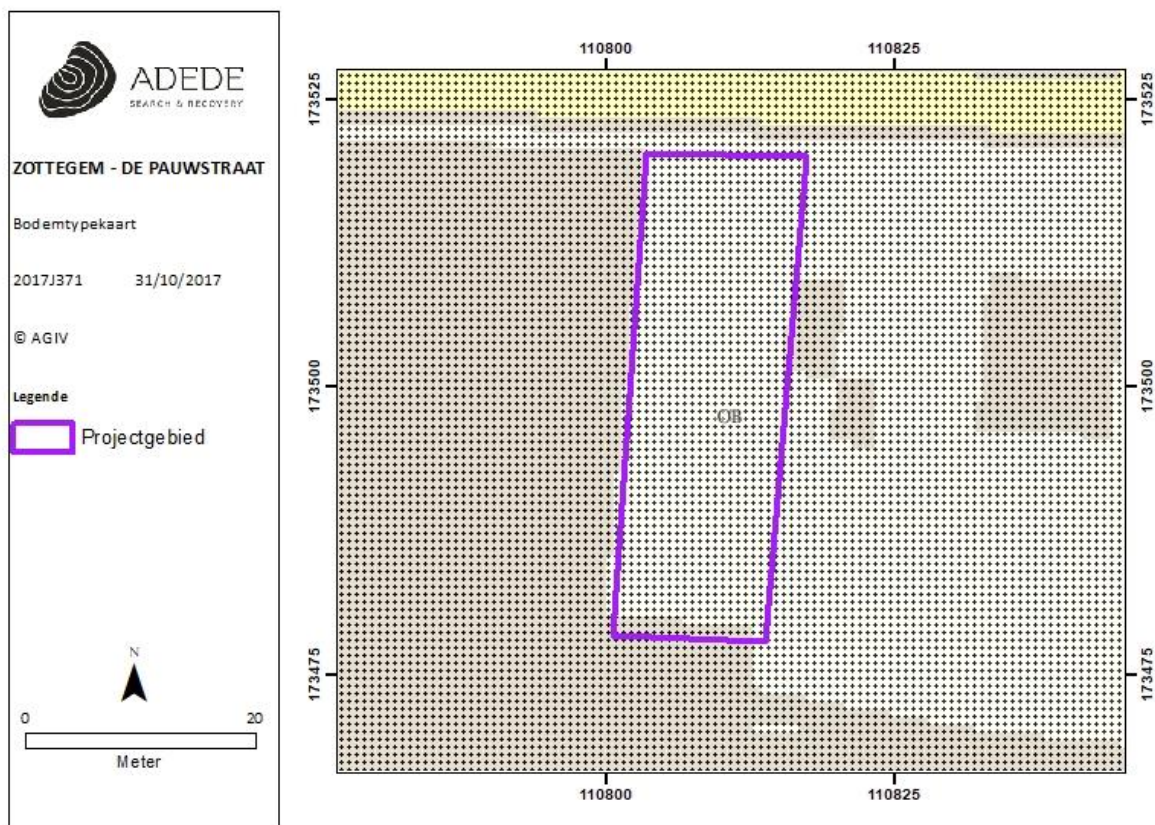
Op de bodemtypekaart wordt ter hoogte van De Pauwstraat te Zottegem en in een straal van minstens 400 m (naar het zuiden toe nog verder) rondom dit onderzoeksgebied 'OB' als bodemtype teruggevonden. Dit duidt op een bebouwde zone waarbij het bodemprofiel gewijzigd of vernietigd is door ingrijpen van de mens. Deze bodems weerspiegelen niet het origineel bodemprofiel. Verder zijn de hierboven beschreven boringen eveneens weinig indicatief voor de huidige opbouw van de

bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied vermits de meest recente boring (kb30d85e-B945; ca. 220 ten noordoosten) dateert van 1971.

Daarom worden de bodems grenzend aan de bebouwde zone waarin het onderzoeksgebied zich bevind mee opgenomen in dit onderzoek. De dichtstbijzijnde onbebouwde zones zijn voornamelijk leembodems met occasioneel een meer kleiige of zandleem bodem. De vaakst voorkomende bodemtypes zijn Aba0 en Aba1. Dit zijn bodems opgebouwd uit goed gedraineerde, droge leemgronden met een duidelijke textuur B-horizont. Binnen deze serie wordt een onderscheid gemaakt tussen Aba0 en Aba1 op basis van de dikte van de A-horizont. Zo heeft Aba0 een dikke A-horizont (> 40 cm) en is Aba1 afgeleid van Aba0 na erosie van geheel of een deel van de A-horizont waardoor dit bodemtype een dunne A-horizont heeft (< 40 cm). Andere regelmatig voorkomende leembodems ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn o.a. Afp, Aep, Adp, Abp, Aca, Ada(0 en 1. Uit deze bodemtypes valt af te leiden dat ter hoogte van Zottegem voornamelijk leemgronden met zeer variabele drainageklasse aanwezig zijn, gaande van droog (. a .) tot zeer nat (. f .). Op vlak van profielontwikkeling gaat het ofwel om een goede ontwikkeling met een duidelijke textuur B-horizont ofwel is er geen profielontwikkeling aanwezig.

Verder komen nog enkele andere kunstmatige bodems voor in de omgeving, waaronder:

- OT. sterk vergraven gronden
- ON: Opgehoogde gronden
- OE: Groeve (ten zuidoosten).

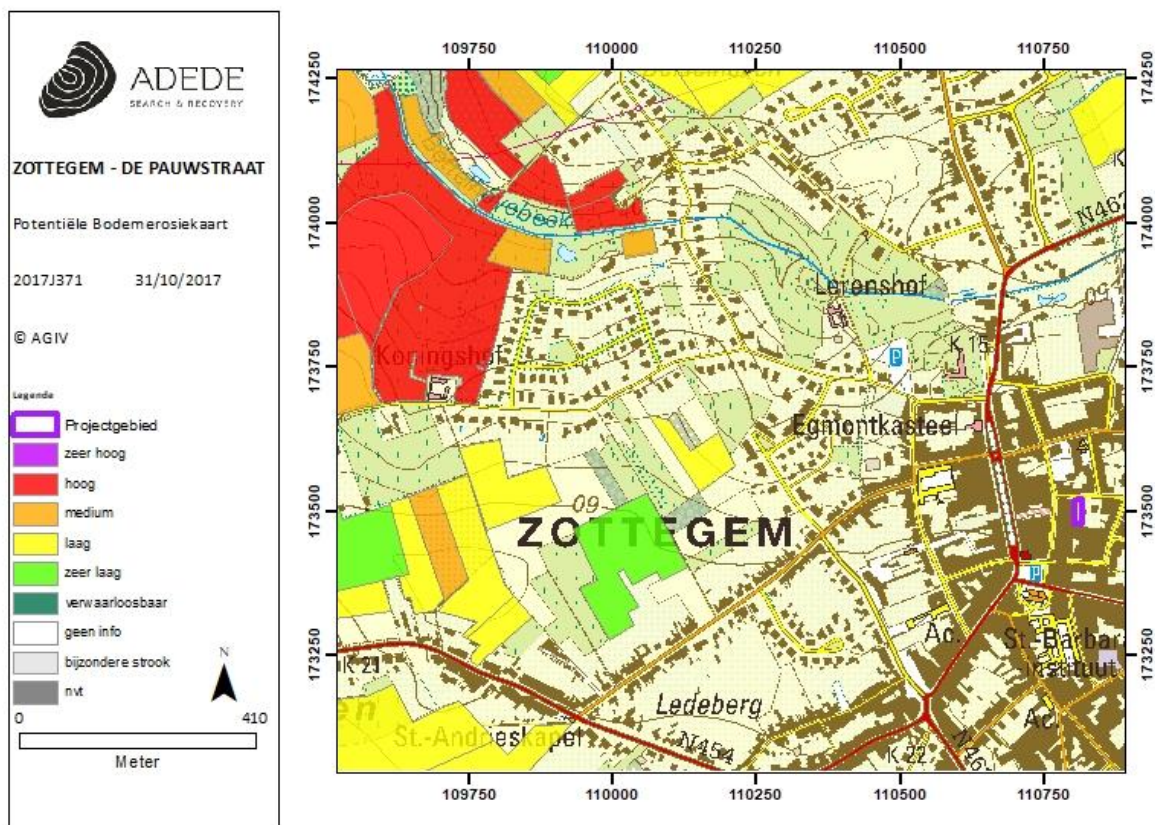

Figuur 9. Projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van dat perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik.

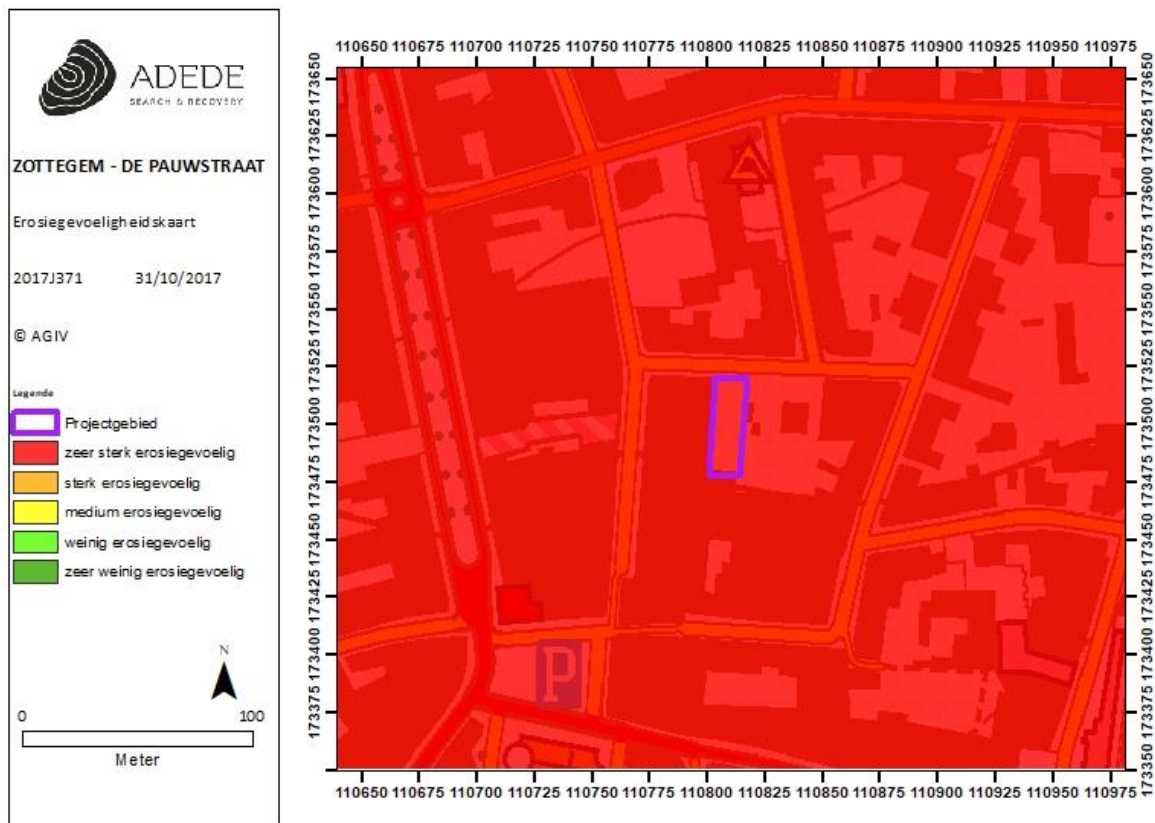
Op onderstaande figuur wordt de potentiële bodemerosie per perceel weergegeven ter hoogte het onderzoeksgebied in De Pauwstraat in Zottegem. Hierop kan gezien worden dat met betrekking tot de totale erosie ter hoogte van dit perceel geen informatie beschikbaar is. De dichtstbijzijnde percelen waarvan wel informatie voor handen is in DOV (Databank Ondergrond Vlaanderen), betreffende de potentiële erosie hebben een zeer variërende potentiële erosie, gaande van zeer laag tot laag (straal = ca. 600 m) naar hoog tot zeer hoog (straal = ca. 850 m).

Figuur 10. Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de kaart wordt de erosiegevoeligheid weergegeven van de Vlaamse gemeenten. Zottegem wordt hierop ingedeeld als zijnde van erosiegevoeligheid klasse 1, wat wil zeggen dat er zeer sterk erosiegevoeligheid is.

Figuur 11. Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

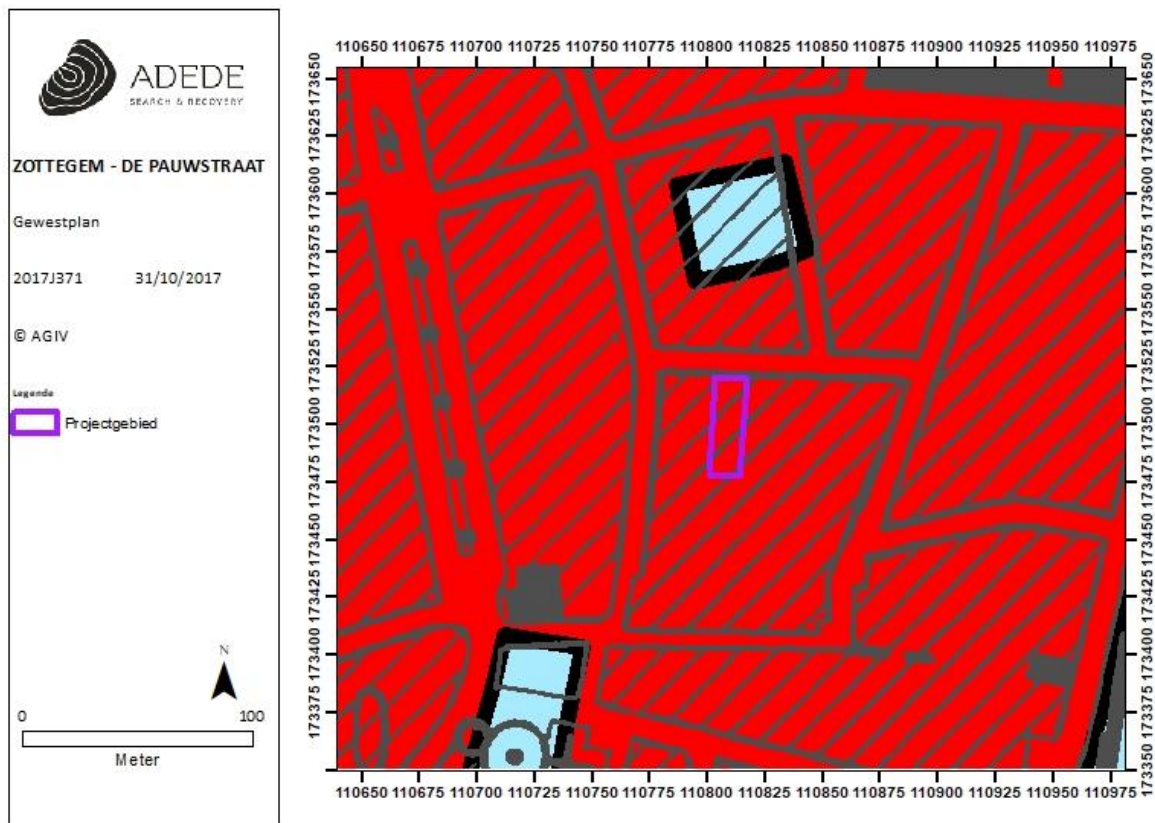
De gehele projectlocatie is in het bodemgebruiksbestand, opname 2001, opgenomen als **kernstadbebouwing**. Deze gebieden worden voornamelijk bezet door structuren en een transportnetwerk. Zo maken de gebouwen, wegen en andere artificieel verharde oppervlakten meer dan 80 % van het totale oppervlakte uit.

Figuur 12. Projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan kan gezien worden dat het gehele onderzoeksgebied gelegen is in een zone die gedefinieerd is als **woongebied** (rode zones). In deze grotere zone van woongebied zijn enkele kleinere oppervlakten voorzien voor **gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut** (lichtblauwe zones).

Figuur 13. Projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De oudste vondsten in de stadskern zijn twee kuilen uit de midden-bronstijd ter hoogte van de Wolvenstraat-Hoogstraat. In de omliggende gebieden werden ook vondsten aangetroffen uit de Romeinse periode.³ De naam Zottegem is afkomstig uit de periode van Frankische kolonisaties in de 6^e en 7^e eeuw en is een typische ingahaim-naam. De betekenis van Sutto-ingahaim betekent 'de woonplaats van de lieden van Sutto'.⁴ De oudste vermelding van Zottegem dateert uit 1088 waar een zekere Rothardus van Sotengem genoemd wordt.⁵

Zottegem is ontstaan als kleine landelijke nederzetting op een helling aan de Bettelhovebeek. Het kasteel wordt vermeld sinds de 12^e eeuw, maar had geen defensieve functie.⁶ Ten laatste in 1286

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300550>

⁴ <http://www.zottegem.be/geschiedenis/onze-gemeentenamen.aspx>

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300550>

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120795>

werd Zottegem een vrije heerlijkheid in het Land van Aalst, alsook hoofdplaats van een van de vijf baanderijen. In een akte van dat jaar brengt Geraard V van Zottegem leenhulde aan Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen.⁷ Het Land van Zottegem omvatte Erwetegem, Godveerdegem, Grotenberge, Michelbeke, Roborst, Sint-Goriks-Oudenhove, Sint-Maria-Oudenhove, Strijpen, Velzeke en Wijnhuize. De heren van Zottegem kwamen achtereenvolgens uit de families van Zottegem, van Edingen, de Melun, van Luxemburg, van Egmont en Pignatelli⁸.

De 14^e eeuw betekende een sterke bloei ten gevolge van de lakenproductie en de druk bezochte wekelijkse en jaarlijkse markten. Zottegem werd ook een zelfstandige parochie. Daarvoor was ze afhankelijk van de kerk van Strijpen. In de daaropvolgende eeuwen werd de groei belemmerd door branden, oorlogen en de pest. Ook in de 19^e eeuw bleef Zottegem economisch onbelangrijk door de afwezigheden van waterwegen en andere handelswegen en de invloedssfeer van nabije meer belangrijke steden. Onder meer de bloeiende economie in de Dendervallei zorgde voor stevige concurrentie⁹.

De neergang van Zottegem ging verder in de tweede helft van de 19^e eeuw met het verdwijnen van de vlasnijverheid en uitwijking van de bevolking. Een economische omwenteling ontstond door de aanleg van de spoorlijnen Gent-Zottegem-Geraardsbergen en Brussel-Zottegem-Oudenaarde-Kortrijk in respectievelijk 1867 en 1870 met een arbeidsintensieve industrie, voornamelijk bonneterie en breiwarenindustrie. Door deze economische bloei veranderde de fysionomie zeer snel. Gedurende eeuwen bestond Zottegem slechts uit zes straten, maar door het ontstaan van de spoorwegen ontstond er bebouwing rond het station en langs de spoorwegovergangen. Ook groeide de bewoning langs de invalswegen vanuit Gent, Oudenaarde en Ronse¹⁰.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Sanderus (1641 – 1644)*

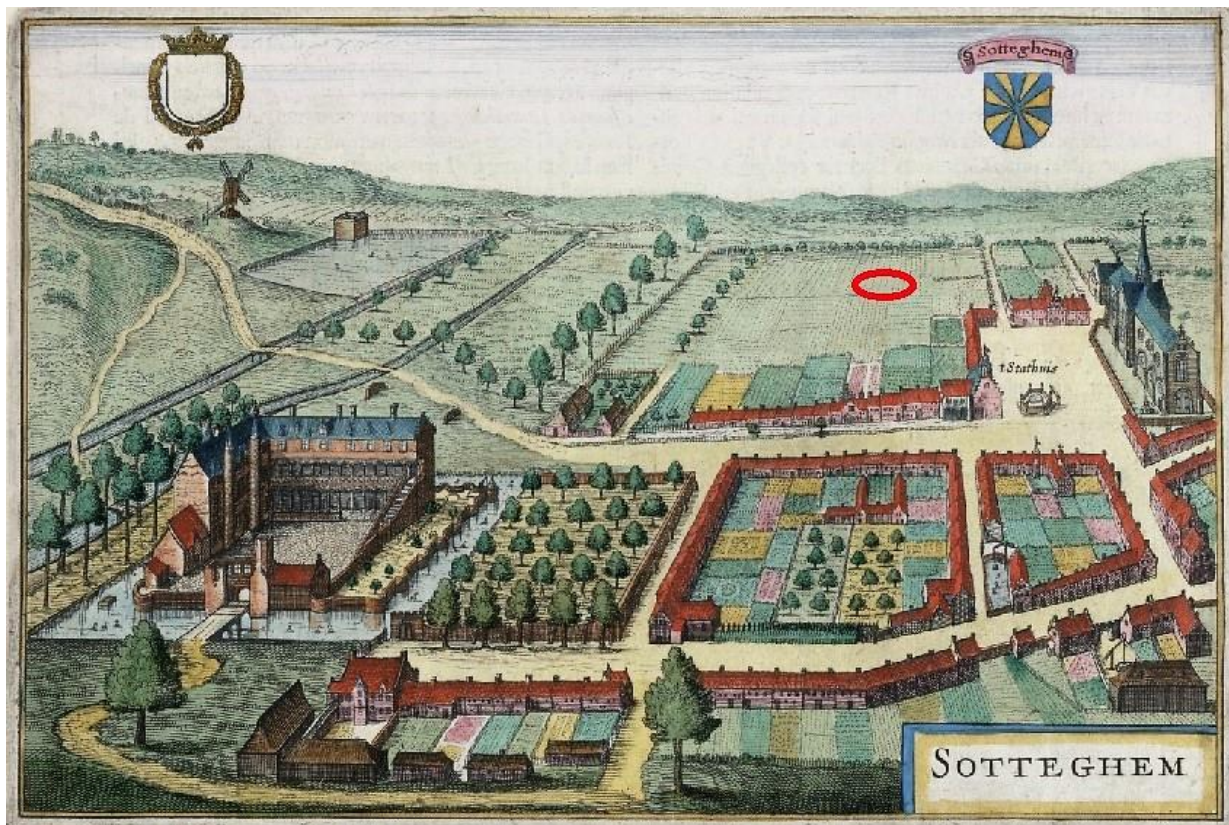
De oudste historische, illustratieve bron is een tekening uit *Flandria Illustrata*. Deze schetst de situatie in de eerste helft van de 17^e eeuw. Hoewel de projectie van het onderzoeksgebied niet nauwkeurig kon plaatsvinden, kan wel aan de hand van ligging van de huidige Heldenlaan, bebouwing langs de hospitaalstraat een inschatting gemaakt worden van de ligging van het onderzoeksgebied. Deze projectie is mede mogelijk doordat het stratenpatroon gedurende lange tijd onveranderd bleef waardoor vergelijkingen met andere kaarten konden gemaakt worden (infra).

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300550>

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120795>

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120795>

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120795>

Figuur 14. Vermoedelijke ligging projectgebied op tekening uit Flandria Illustrata (Sanderus (1641-1644)).

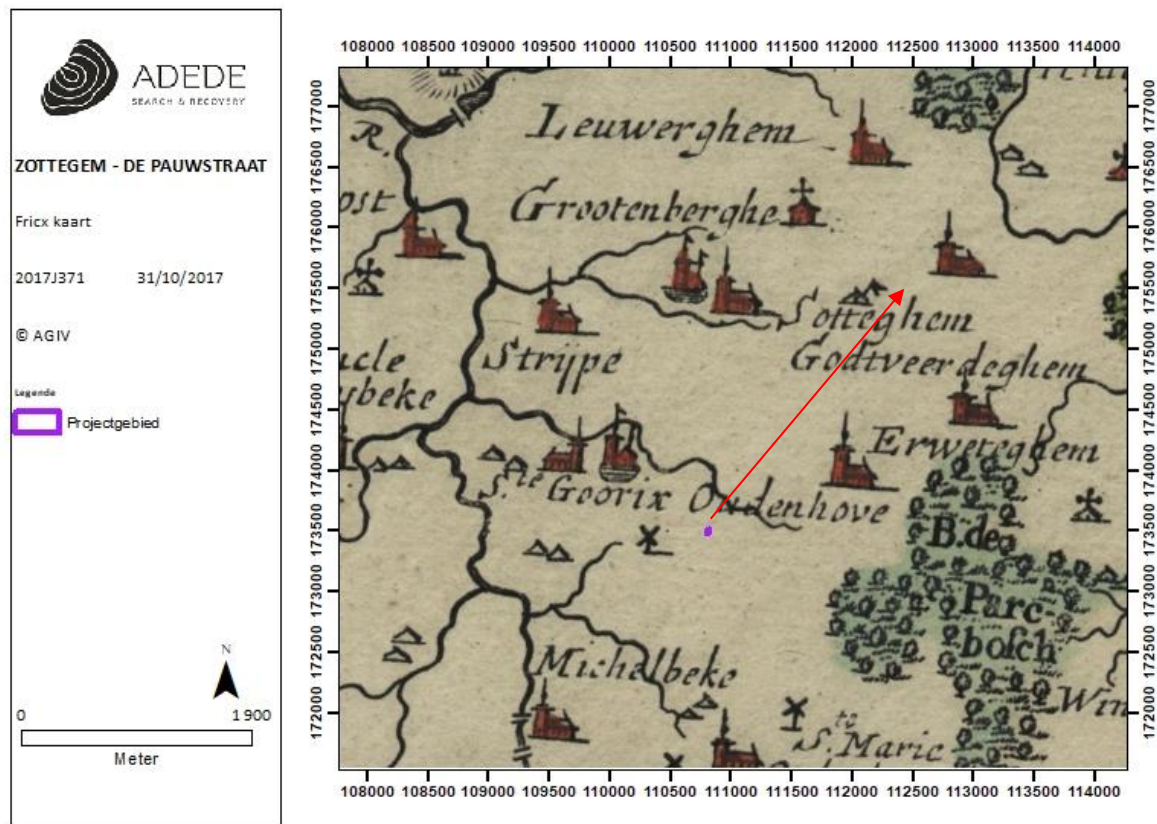
3.3.2.2 Fricx-kaarten (1712)

Eugène-Henri Fricx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18de -eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot *Imprimeur de sa Majesté*, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de *Cartes des Pays-Bas* uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van de stadsplannen opgesteld tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Fricx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden. De privé-raad verleende hem dan uiteindelijk ook dit privilege voor zijn hele leven¹¹.

De Fricx-kaart kan geen informatie verschaffen aangezien het projectgebied niet op de juiste locatie geprojecteerd wordt. Op de kaart wordt het gebied afgebeeld ten zuiden van Zottegheem en ten

¹¹ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpl163204_nl.html

westen van Oudenhove en het Parcbosch, terwijl in werkelijkheid het projectgebied zich in het centrum van Zottegem bevindt.

Figuur 15. Projectgebied op de Fricxkaart.

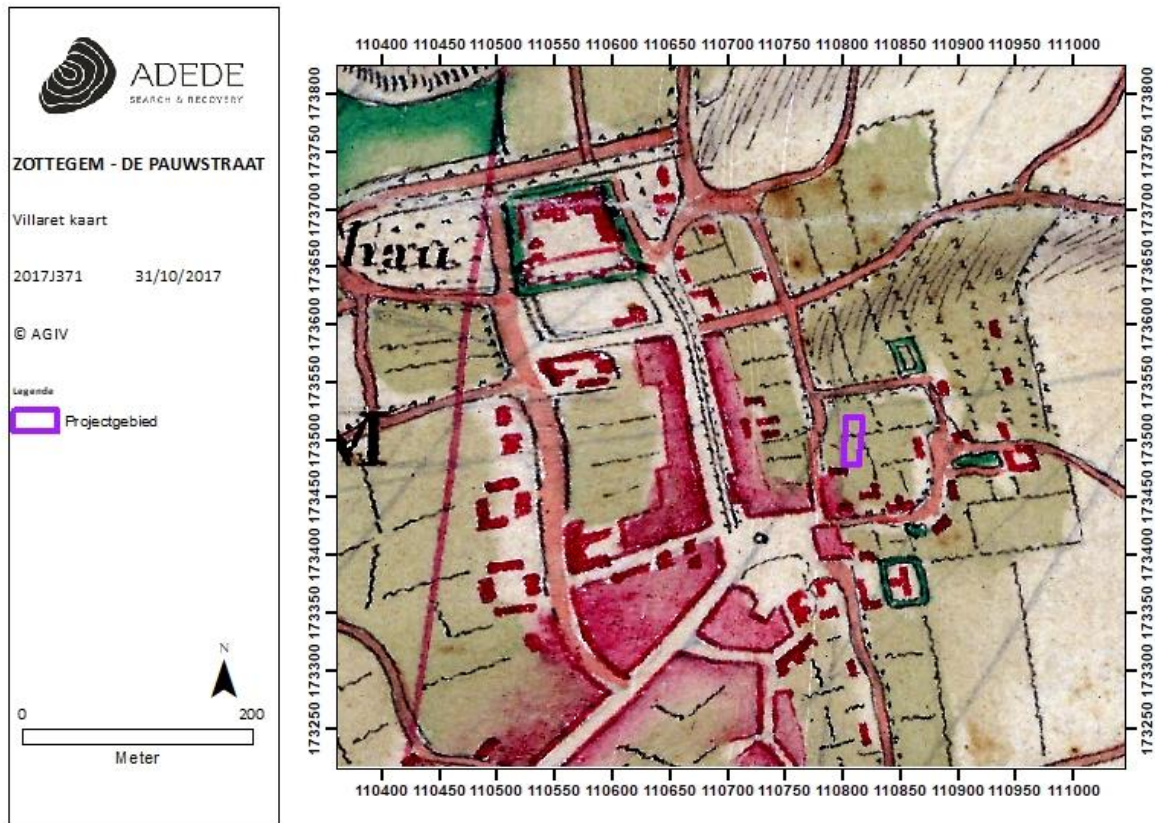
3.3.2.3 Villaret kaart

De Villaretkaart is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door onze gebieden (1745-48). Enkele jaren kregen de Fransen de controle over ons territorium. Zij stuurden een groep ingenieur-geografen op pad om de pas veroverde gebieden te karteren. Villaret nam het gebied tussen Menen-Gent-Doornik tot Maastricht-Luik voor zijn rekening. Het gedeelte van de kust en de Westhoek bracht een collega al eerder in kaart tussen 1729 en 1730¹².

Deze kaart laat toe het onderzoeksgebied binnen een zekere graad van detail te bestuderen, in hoofdzaak in relatie met de nabije omgeving. Hierbij lijkt de huidige De Pauwstraat reeds aanwezig waarbij het onderzoeksgebied niet bebouwd lijkt te zijn. De bebouwing situeert zich echter in onmiddellijke omgeving in het zuiden en zuidwesten van het studiegebied, naar het centrum van

¹² <https://www.geopoint.be>

Zottegem toe. Ten noordoosten, aan de overzijde van de straat is een omwalde locatie waarbinnen echter geen bebouwing wordt weergegeven vast te stellen.

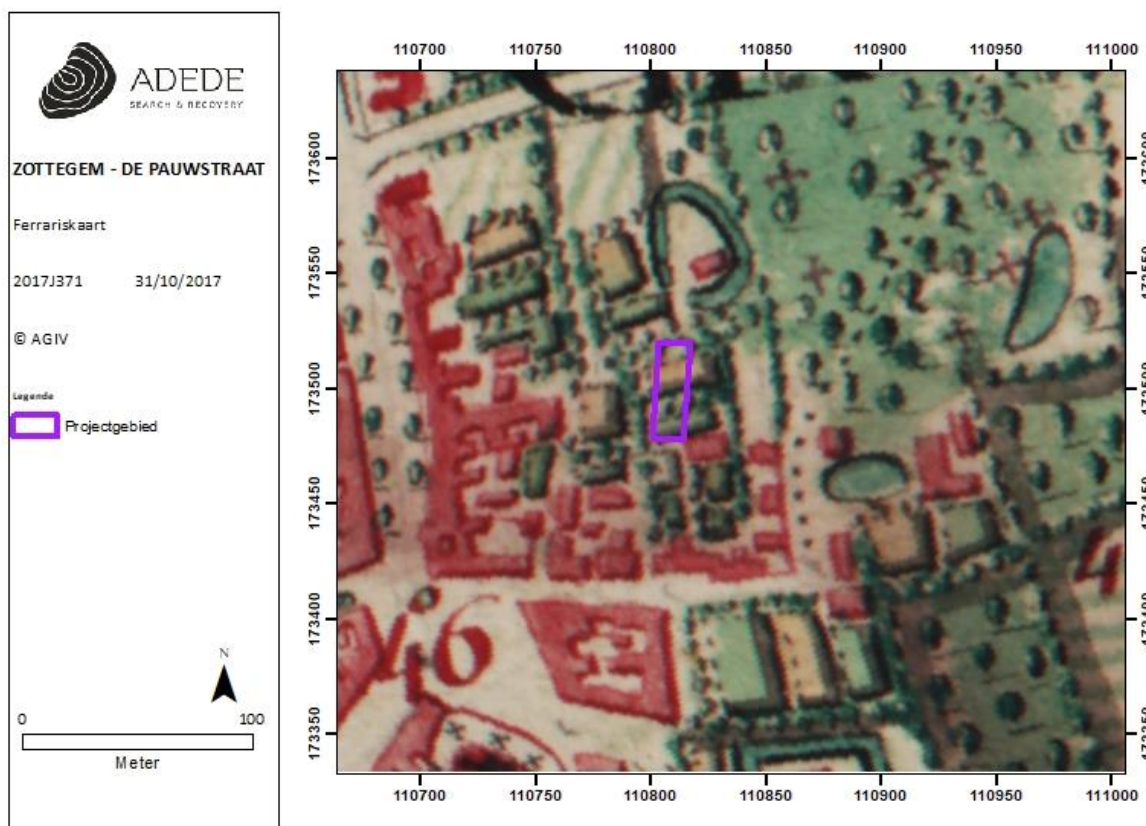
Figuur 16. Projectgebied op de Fricxkaart.

3.3.2.4 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen.¹³

¹³ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

Het projectgebied bevindt zich aan de noordoostelijke rand van Zottegem. Het gebied is zelf niet bebouwd, maar er bevinden zich gebouwen net ten zuiden van het gebied. Rondom wordt het gebied omgrensd door vegetatie. Ten noorden bevindt zich een site met walgracht en ten westen loopt een onverharde weg. Deze weg loopt door een perceel met bomen dat mogelijk ook diende als kerkhof door de hoeveelheid kruisen die afgebeeld staan. In het zuiden, ten oosten van de parochiekerk, bevindt zich een tweede site met walgracht. Ten noorden van Zottegem is nog een andere site met walgracht gelegen met rondom een boomgaard en vijver. Naast de vijver is een waterloop afgebeeld.

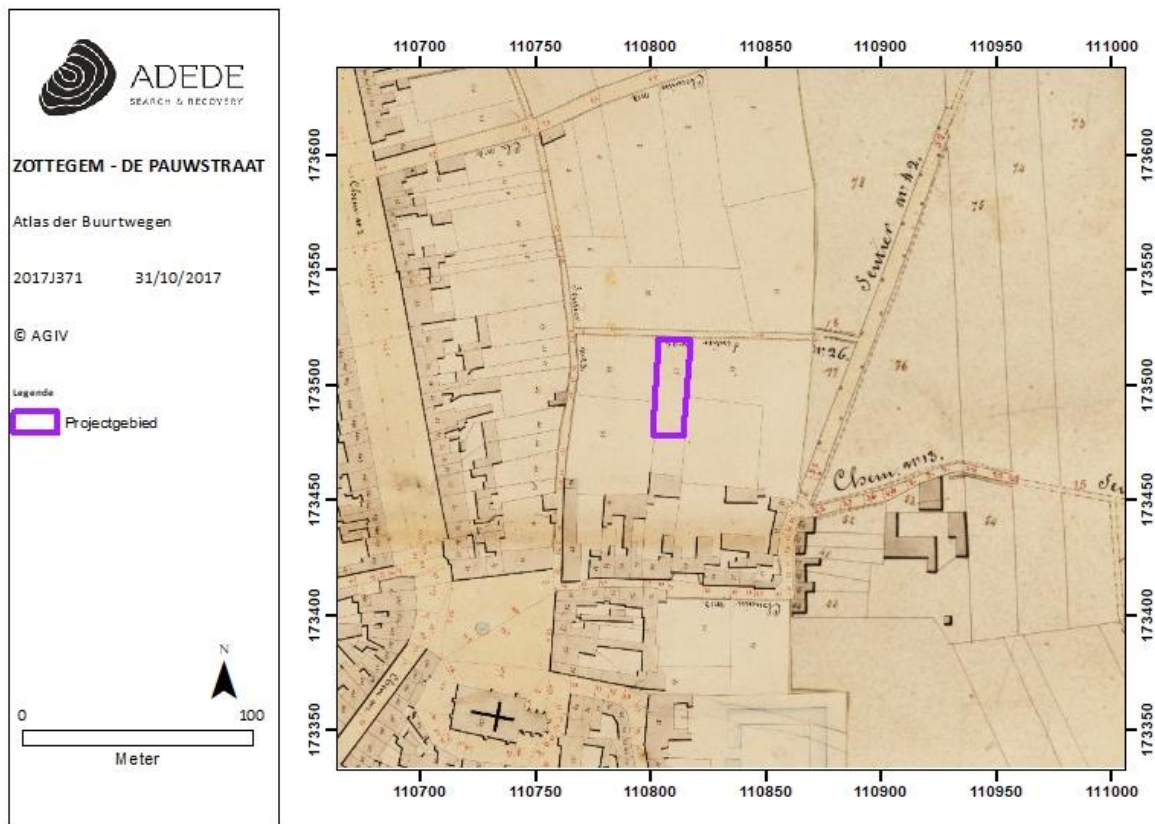

Figuur 17. Projectgebied op de Ferrariskaart.

3.3.2.5 *Atlas der Buurtwegen (1841)*

Op de Atlas der Buurtwegen is het projectgebied nog steeds onbebouwd. De functie van het terrein is niet duidelijk weergegeven. Aan de noordelijke grens van het gebied loopt een weg, de Sentier n. 26 die verbonden is met de Sentier n. 42. Deze laatste was de onverharde weg op de Ferrariskaart. De site met walgracht die iets noordelijker lag, is verdwenen. Ook het gebied met kruisen ten oosten wordt niet meer als dusdanig weergegeven. De walgracht van het kasteel is wel nog weergegeven, maar er is geen bebouwing binnen de walgracht. De bebouwing van het centrum is naar het noorden

uitgebreid tot aan die andere site met walgracht vlakbij de waterloop. Deze site wordt hier benoemd als het Château du Comte d'Egmont.

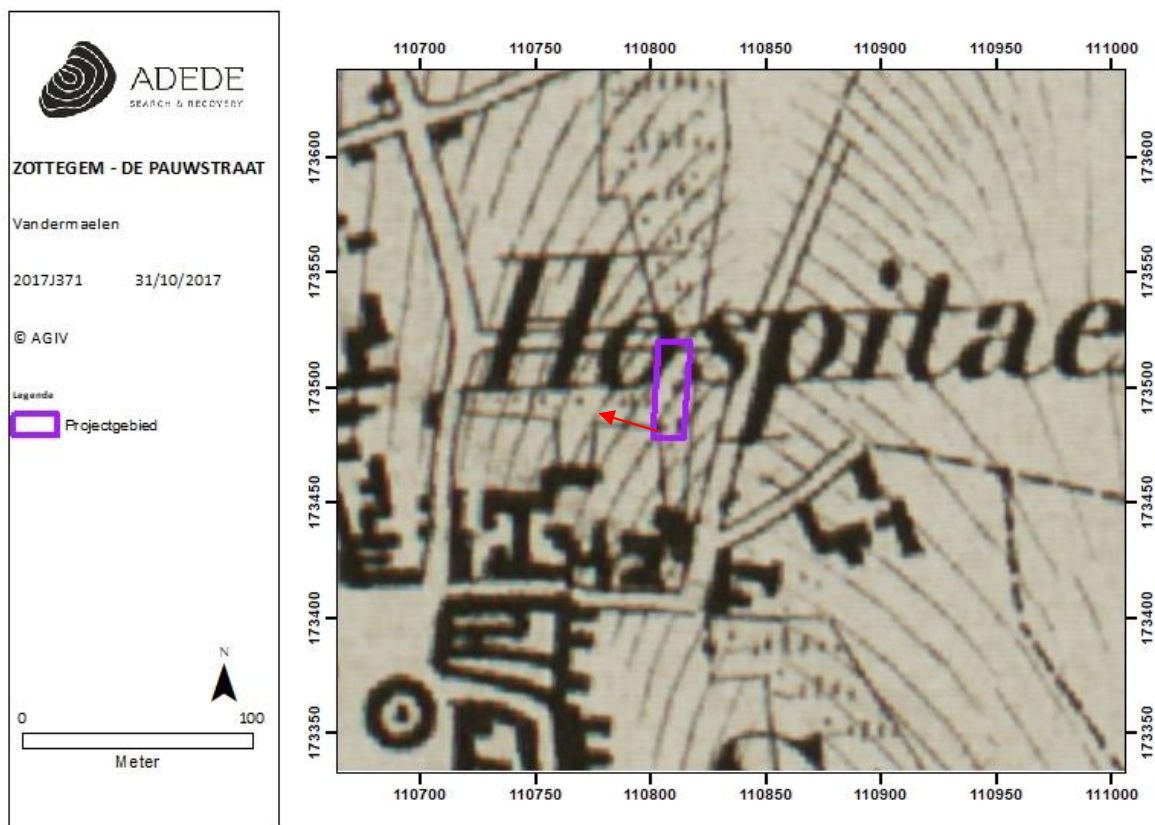

Figuur 18. Projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.6 Topografische kaart Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...). Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

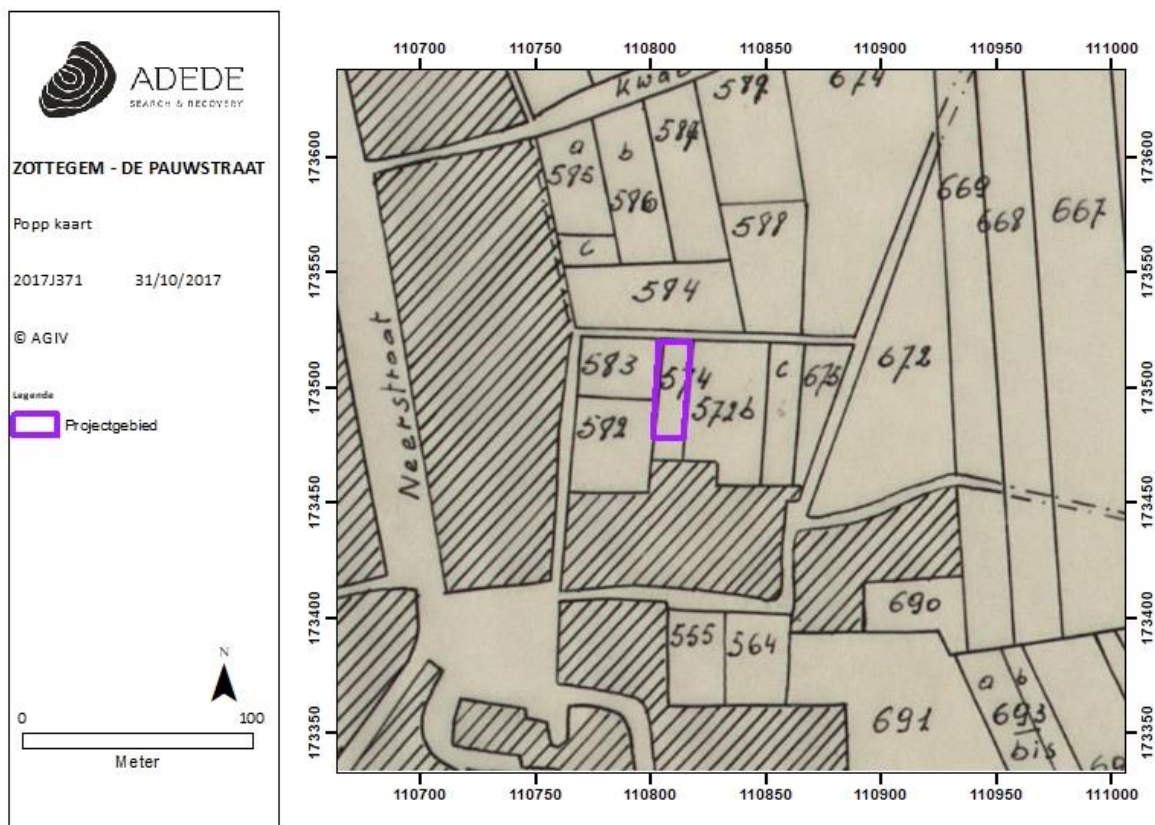
Deze kaart toont weinig significante verschillen met de Atlas der Buurtwegen. Het onderzoeksgebied is wel wat verschoven en bevindt zich hier op een weg, de Sentier n. 42 op de Atlas der Buurtwegen wat een foutieve projectie impliceert. De site met walgracht ten zuiden van het gebied en ten oosten van de kerk wordt hier helemaal niet meer weergegeven.

Figuur 19. Projectgebied op de topografische kaart van Vandermaelen.

3.3.2.7 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De kaart van Popp toont het gebied zoals op de Atlas der Buurtwegen, langs de weg en niet op een weg. Het gebied is nog steeds onbebouwd en bevindt zich op delen van de percelen 572b en 572c. Een verschil met de Atlas der Buurtwegen echter is dat de perceelsblokken binnen de omgeving van het onderzoeksgebied opgedeeld werden in reeds kleinere percelen.

Figuur 20. Projectgebied op de Popp kaarten.

3.3.2.8 Luchtfoto (1971)

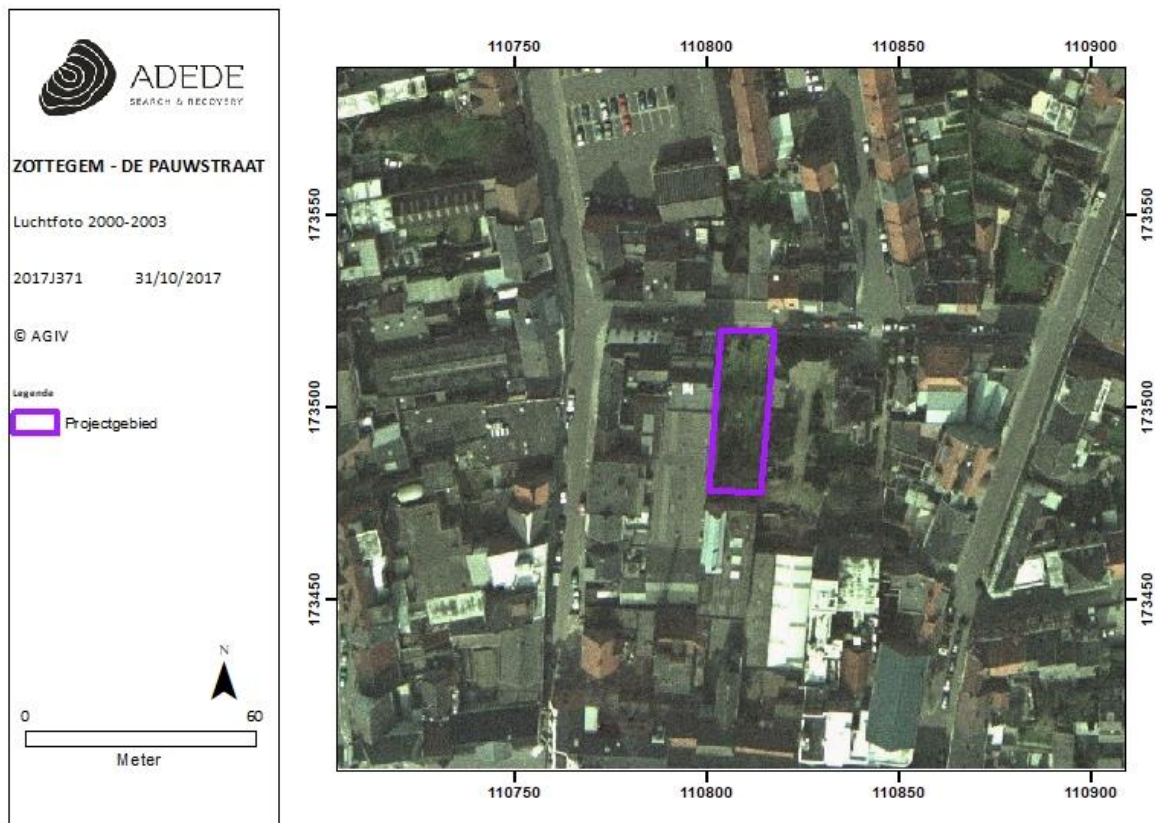
Hoewel deze orthofoto geen duidelijk detail toelaat, kan bebouwing vermoed worden op de locatie waar zich het huidige zwembad bevindt, hoewel op het eerste zicht breder, kan het mogelijk over het zwembad zelf gaan.

Figuur 21. Projectgebied op luchtfoto (1971).

3.3.2.9 Luchtfoto (2000-2003)

Met betrekking tot het onderzoeksgebied lijkt de situatie gelijkend te zijn aan de huidige situatie waarbij er geen detail mogelijk is omwille van de aanwezige beplanting.

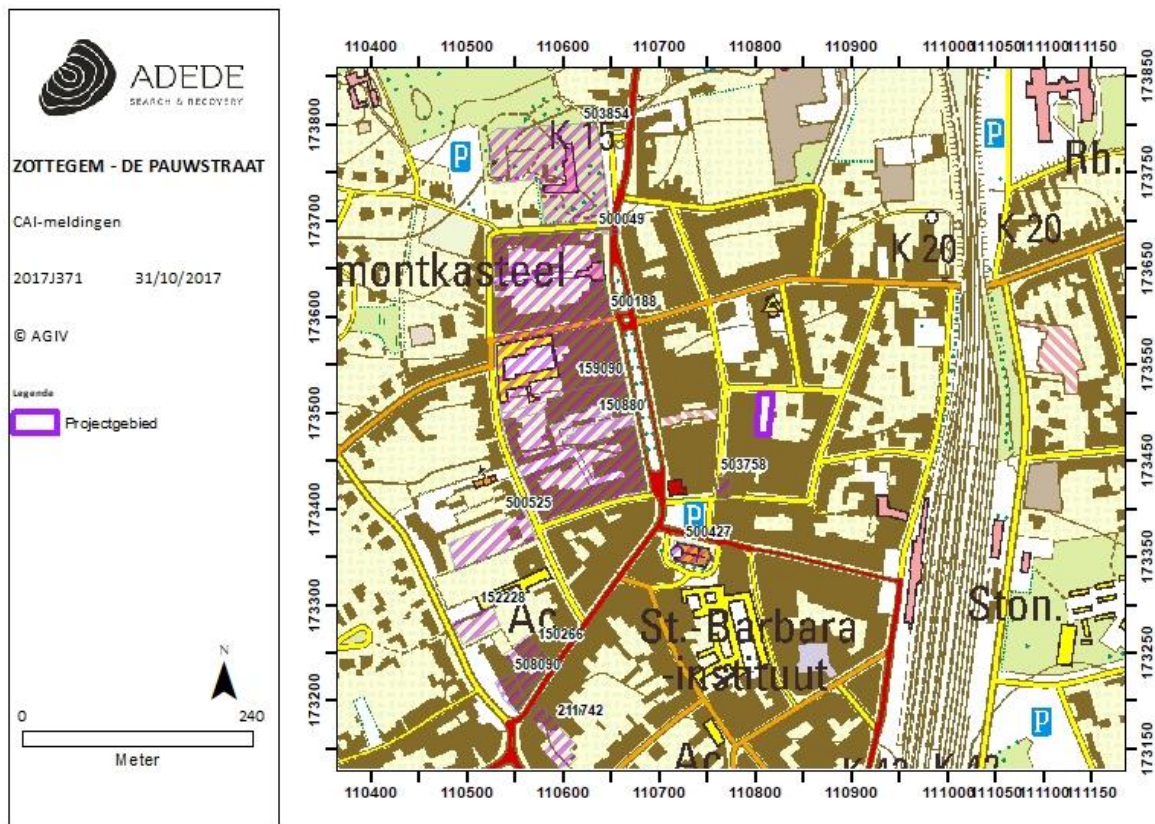
Figuur 22. Projectgebied op luchtfoto (2000-2003).

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

De locatie van het onderzoeksgebied bevindt zich in een archeologische zone, namelijk die van de historische stadskern van Zottegem. Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werden nog geen archeologische sites aangetroffen. Het aanpalend perceel, ter hoogte van adres nummer 17 werd reeds in het verleden (2008) gebouwd. De bouwheer beschikte over een ondertekend dossier van Pam Velzeke waarbij zij toestemming kregen tot begeleiding van de werken, hierover is jammer genoeg geen rapport opgesteld.

Op het aangrenzend perceel, ter hoogte van adresnummer 13 – 15 werd in juli 2017 door ADEDE bvba een proefsleuvenonderzoek verricht. De resultaten van dit onderzoek schetsten een onderzoeksgebied dat quasi volledig verstoord was door recente puin – en bouwputten. De verstoring reikte tot 1.22m ten opzichte van het toenmalige maaiveld waardoor er geen archeologisch potentieel meer was binnen het onderzoeksgebied¹⁴.

¹⁴ Janssens, D., 2017, 31-32.

Figuur 23. Situering van het projectgebied en de CAI-meldingen op de topografische kaart.

3.4.1 CAI locatie 500188, CAI locatie 159090, CAI locatie, 150880

Deze drie locaties bevinden zich op 250 meter ten westen van het onderzoeksgebied. CAI locaties 159090 en 150880 overlappen beide met CAI locatie 500188. Deze laatste omvat de twee blokken ten noorden en ten zuiden van de Neerhofstraat en hier werden verschillende Romeinse vondsten ontdekt. Locatie 159090 ligt ten zuiden van de Neerhofstraat en bevatte enerzijds een geïsoleerd kuiltje uit de IJzertijd met zwarte houtskoolrijke leem en een grote hoeveelheid schervenmateriaal en anderzijds een laatmiddeleeuwse waterleiding uit waarschijnlijk de 14^e eeuw. Locatie 150880 ligt ten zuiden van 159090 en bevatte een vondstenconcentratie van grijs aardewerk uit de 14^e eeuw in een houtskoolrijke laag. Uit de nieuwe tijd stamt er een afvallaag uit de 16^e en begin 17^e eeuw met scherven van steengoed, majolica en tingeglazuurd aardewerk.¹⁵

¹⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/500188>; <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/159090>; <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/150880>

3.4.2 CAI locatie 503854

Op deze locatie 300 meter ten noordwesten van het onderzoeksgebied ligt het Kasteel van Egmont. De oudste structuren van deze site zijn tot minstens de 11^e eeuw en worden voor het eerst vermeld in 1299. In deze periode bevond er zich hier een burcht met een castrale kapel. Nabij de kapel was ook een kerkhof aanwezig. Tussen 1477 en 1485 wordt deze gebouwen afgebroken om plaats te maken voor een nieuw versterkt kasteel. Rondom deze tweede fase van het kasteel werden ook vondstenconcentraties gevonden van aardewerk uit de 13^e en 14^e eeuw en majolicategels uit de 16^e eeuw. In de Nieuwe Tijd werd het kasteel verder uitgebreid met een latrinetoren, een tweede noordelijke woonvleugel en een poortgebouw.¹⁶

3.4.3 CAI locatie 508090

Deze locatie 400 meter ten zuidwesten van het onderzoeksgebied bevat sporen uit heel uiteenlopende periodes. Er werd aardewerk aangetroffen dat prehistorisch maar ook Romeins kan zijn. Ook vond men indicaties voor een midden-bronstijdnederzetting. Uit de late middeleeuwen is een kuil en een opgevulde erosiegeul of leemwinningsput.¹⁷

3.4.4 CAI locatie 500427

Op deze locatie 175 meter ten zuidwesten van het onderzoeksgebied ligt de kerk van Zottegem. In de kerk zijn drie graven gevonden uit de 16^e eeuw die lichamelijke overschotten bevatten van twee heren van Zottegem en hun echtgenotes.¹⁸

3.4.5 CAI locatie 503758

100 meter zuidwest van het onderzoeksgebied ligt de CAI locatie Jorishof waar een groepering gevonden werd van afval- en beerputten uit de late middeleeuwen, meer bepaald de laatste kwart van de 16^e eeuw en de eerste helft van de 17^e eeuw. In deze kuilen werden grote hoeveelheden scherven van vaatwerk en keukenafval, mogelijk te relateren aan het hospitaal.¹⁹

3.4.6 CAI locatie 500525

Op deze locatie 300 meter zuidwest is de pastorie te vinden.²⁰

¹⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/503854>

¹⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/508090>

¹⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500427>

¹⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/503758>

²⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500525>

3.4.7 CAI locatie 500442

Op deze locatie is de kapel O.-L.-V. van Deinsbeke gelokaliseerd op 550 meter ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Deze kapel is gebouwd in de 20^e eeuw in de neobarokke stijl.²¹

3.4.8 CAI locatie 152228

Deze locatie bevat zowel sporen uit de volle middeleeuwen, late middeleeuwen als nieuwe tijd. Ze ligt op 450 meter ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Uit de volle middeleeuwen stamt een kuil die met C14 gedateerd wordt eind 10^e eeuw-midden 12^e eeuw of midden 11^e-1^e helft 13^e eeuw. Een gracht en een restant van een paalspoor of kuil is afkomstig uit de late middeleeuwen. De nieuwe tijd gaven twee afvalkuilen en een gracht waarin hoornpitten en aardewerk werd gevonden.²²

3.4.9 CAI locatie 150266

Op deze locatie 400 meter ten zuidwesten van het onderzoeksgebied zijn uit de 15^e of 16^e eeuw restanten ontdekt van een vloerniveau, een gracht, een achttal paalkuilen, majolica en een kookpot met skeletresten van een baby. Uit de nieuwe tijd vond men leemwinningskuilen, een bakstenen beerput en een langwerpige kuil met 17^e eeuwse huisraad.²³

3.5 Boringen ADEDE

Ten einde een inschatting te kunnen maken van het onderzoeksgebied heeft ADEDE bvba op 22.10.2017 3 controleboringen uitgevoerd bij gunstige weersomstandigheden. Een eerste boring werd centraal op het terrein uitgevoerd, een tweede in het zuiden, de laatste boring ten slotte in het noorden.

De centrale boring werd gezet tot op een diepte van 2.20m ten opzichte van het huidige maaiveld. Deze boring schetste een dik donkerzwarte a horizont waarbinnen baksteen in beperkte mate voorkwam. De dikte van deze toplaag bedraagt 50 cm. Op een diepte van 50 cm tot 1.10 meter is er sprake van een overgangshorizont, zij het echter vermengd met de bovenliggende laag. Deze overgangshorizont vertoonde eveneens baksteenfragmenten in beperkte mate. Hieronder bevond zich een ca. 60 cm dikke geelbruine lemige zandlaag bovenop een witte zandige kleilaag.

²¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500442>

²² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/152228>

²³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150266>

Figuur 24. Zicht op boring 1

De tweede boring werd geplaatst in het zuiden, ter hoogte van het oude zwembad, in het westen hiervan. Hierbij is de oorspronkelijke bodemopbouw niet bewaard gebleven en werd er een los donkergrijsbruin lemig pakket aangeboord tot op een diepte van ca. 160 cm.

Figuur 25. Zicht op boring 2

Een derde boring, geplaatst in het noorden, binnen een deel dat in gebruik was als moestuin ter hoogte van de Pauwstraat vertoont enkele gelijkenissen met de eerste boring. Echter hierbij was de toplaag opvallend dunner, zo'n 30 cm dik dan de andere boring, en dit op een afstand van amper 8 meter ten opzichte van de eerder vermelde boring. Hierbij werden evenmin baksteenresten aangetroffen, deze homogeen zwarte laag kende geen inclusies. Hieronder bevond zich een 50 cm dikke overgangslaag waarbij de een vermenging met de toplaag waargenomen werd evenals recente glasscherven afkomstig van een serre. Hieronder, op een diepte van ca. 80 cm bevond zich een lemige zandlaag, los van structuur, bovenop een meer compactere en licht kleiige leemlaag.

Figuur 26. Zicht op boring 3

Aan de hand van deze controleboringen, gekoppeld aan het aangrenzende perceel waarbinnen proefsleuvenonderzoek heeft plaatsgevonden, kunnen volgende conclusies getrokken worden.

Een lijn doortrekken met het aangrenzende perceel is niet mogelijk aangezien binnen het aangrenzende perceel de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer herkenbaar was²⁴. Binnen dit perceel is de oorspronkelijke bodemopbouw herkenbaar met zekerheid binnen boring 1 centraal op het terrein.

Boring 2 geeft een overduidelijk gewijzigde bodem weer waarbij een grote afgraving vastgesteld is, hoogstwaarschijnlijk gelieerd aan de aanleg van het zwembad dat later in onbruik geraakt is en gebruikt werd voor beplanting.

Boring 3 ten slotte geeft indicaties naar een reeds verstoorde archeologische laag. Het is echter niet mogelijk deze verstoring aan de hand van de controleboring hard te maken.

²⁴ Janssens, D., 2017, 31.

3.6 Archeologische waardering

De archeologische verwachting betreffende de Pauwstraat te Zottegem spreidt zich over verschillende periodes. De omgeving geeft een occupatie weer vanaf de IJzertijd waarna quasi elke periode zijn stempel heeft gezet. Voor de prehistorische periodes zijn geen directe indicaties naar de aan- of afwezigheid van steentijdartefactsites. De leembodems die herkend werden in de omgeving aan de hand van uitgevoerde boringen lijken niet ongunstig naar bewaring toe. Ook ligt het onderzoeksgebied op de flank van de heuvel waardoor hierdoor toch rekening dient gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid hiervan.

Doordat het onderzoeksgebied in de periferie lijkt te liggen van de ontwikkeling van Zottegem vanaf de middeleeuwen kan een verwachting geponeerd worden naar sporen van artisanale activiteiten.

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*

Historische bronnen beschrijven Zottegem sinds de Midden-Bronstijd aan de hand van kuilen die in deze periode te dateren zijn. De locatie van deze kuilen is ten zuidwesten van het onderzoeksgebied en is door zijn hogere ligging vermoedelijk aantrekkelijker geweest naar occupatie en bewoning toe. De stad Zottegem is nooit van stadsmuren voorzien, waardoor andere afbakeningsgrenzen gezocht zijn, meestal een weg en één of meerdere perceelsgrenzen. De afbakening van de historische kern is gebaseerd op de spreiding van de bewoning van het stadscentrum zoals die op het primitief kadaster en de kaart van J.J. de Ferraris geregistreerd staat. Deze grens omvat de burcht van de heren van Zottegem en de bewoning langsheen de grote in- en uitvalswegen. De noordelijke afbakening bestaat uit de perceelsgrens van het domein van het kasteel van Egmont die overeen komt met het valleitje van de Bettelhovebeek. In het oosten bestaat de grens uit verscheidene perceelsgrenzen en een aantal straten: Vestenstraat, De Pauwstraat, Kapellestraat, Hospitaalstraat, Kleine Nieuwstraat. Vanaf de 14^e eeuw ontwikkelde de bewoning zich langsheen de Nederstraete, de huidige Heldenlaan, de Markt en de Hoogstraat. De algemene vorm van het stratennet blijft onveranderd sinds het einde van de 18e eeuw. Tegen het eind van de 19e eeuw een spoorlijn aangelegd ten oosten van het studiegebied die daar plaatselijk de wegen afsnijdt. De grote blokvormige percelen uit het eind van de 19e eeuw worden opgedeeld in veel kleinere kavels. Bij het toetsen van het onderzoeksgebied aan historische kaarten laat vermoeden dat het onderzoeksgebied net buiten de historische kern van Zottegem valt en er met andere woorden geen deel van uitmaakte. Cartografische bronnen beschikbaar vanaf de helft van de 17^e eeuw schetsen een situatie waarbij het onderzoeksgebied nooit bebouwing kende, maar als braakliggend perceel op de rand van de historische stadskern lag. Omdat de ontwikkeling van Zottegem beschreven wordt rond 6 straten, kan eenzelfde conclusie

getrokken worden met betrekking tot de middeleeuwen. Hierdoor kunnen eventuele grondsporen zich in een gave toestand bevinden binnen het onderzoeksgebied.

- *Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*

Hoewel er nog geen archeologische sites gekend zijn binnen de contouren van het projectgebied zijn er wel enkele gekend in de nabije en ruimere omgeving. De gekende archeologische sites beschrijven een continue bewoning van de omgeving van het onderzoeksgebied. De vorm van de stad in oudere periodes hoeft niet noodzakelijk verband te houden met de historische stadskern en zijn aflijning, waarvan reeds aangetroffen Romeinse vondsten getuigen. Het leeuwendeel van deze sites beschrijven de ontwikkeling van Zottegem vanaf de middeleeuwen. Eerder uitgevoerd onderzoek ter hoogte van de Pauwstraat brachten geen archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde aan het licht.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*

Omdat er aan de hand van historische kaarten en bronnen een lage densiteit van bebouwing binnen het onderzoeksgebied vast te stellen valt, wordt het historisch landgebruik onder de loep genomen. Uit geraadpleegde historische kaarten valt niet veel hierover af te leiden. De Ferraris kaart plaatst het gebied in achterliggende stukken grond die mogelijks als tuin gebruikt werden. Het plaatst het gebied in de omgeving van een park met vijvers, vermoedelijk een kerkhof. De Vandermaelen kaart schetst het gebied dan weer binnen niet nader gedefinieerd weide- of akkerland.

- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

Omdat het gebied zich volgens het geoportaal bevindt binnen de historische stadskern, hoewel cartografisch materiaal deze analyse niet bevestigt, is het interessant om de historische bebouwing van het onderzoeksgebied toe te lichten. Hoewel bebouwing niet vastgesteld werd, is er in het noorden van het onderzoeksgebied een zwembad gevestigd. Het plaatsbezoek, evenals de boring uitgevoerd in het noorden van het onderzoeksgebied schetsen een grondige afgraving mogelijks gerelateerd aan de bouw van het zwembad doorheen potentieel relevante archeologische lagen.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?*

De geplande werken met een realisatie van meergezinswoning volgend op de sloop van de huidige bebouwing zullen de bodem verstoren tot op een diepte van +-50cm voor de vloerplaat en tot 80 cm ter hoogte van de vorstribben van de funderingsplaat met uitzondering van de liftput die dieper zal reiken over een oppervlakte van ca. 2.9m². Voorafgaand wordt het maaiveld afgegraven om het

ietwat te nivelleren. Daarnaast worden er regenwaterputten aangelegd evenals een septische put aangelegd. Achteraan het terrein worden prefab garageboxen ingeplant die het terrein eveneens tot op zo'n 80 cm zullen verstoren. De oprit wordt aangelegd in dolomiet waarbij de ingreep zo'n 20 cm zal behelzen. Het potentiële bodemarchief zal met andere woorden versnipperd maar quasi volledig verstoord worden.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Het huidige bronnenmateriaal dat geconsulteerd werd ter opmaak van dit bureauonderzoek kan niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen het onderzoeksgebied aantonen. Wel heeft het rapport door het raadplegen van historische, geologische, archeologische en cartografische bronnen een duidelijk beeld geschept naar de archeologische verwachting.

Bestaande historische en cartografische bronnen plaatsen het onderzoeksgebied net buiten de historische stadskern zoals deze gegroeid is doorheen het laatste millennium. Daardoor kan er een verwachting geponeerd worden naar goed bewaarde grondsporen met betrekking tot artisanale activiteiten. Hoewel de bodemopbouw niet gekend is ter hoogte van het onderzoeksgebied werd een inschatting gemaakt aan de hand van omliggende bodemtypes en een uitgevoerde controleboring. De leembodems die hieruit geconcludeerd worden, kennen een A-horizont die reikt tot op een diepte van minimum 30cm, hoewel mogelijks dieper verstoord in het noorden door de vermenging, tot 50 cm. Omdat niet op alle onderzoeksvragen een sluitend antwoord kon gegeven worden, dient een kosten-baat analyse gemaakt te worden voor verder (voor)onderzoek in verhouding tot de grootste kenniswinst.

Veldkartering lijkt in dit specifieke geval allerm minst aangewezen omdat het volledige perceel verhard, bebouwd en beplant is door middel van bomen. Veldkartering vindt bij voorkeur plaats op (versgeploegde) akkerlanden om tot optimale resultaten te leiden.

Geofysisch onderzoek (GPR) biedt mogelijkheden om een zicht te krijgen in de verticale bodemopbouw maar heeft als nadeel de hoge kostprijs, de complexe verwerking van de gegevens en het feit dat de verkregen data tevens door bijkomend veldwerk moeten gestaafd worden. Bijkomend zullen de recente verstoringen mee herkend worden en hierdoor andere potentiële sporen niet waargenomen worden of verkeerd geïnterpreteerd worden.

Landschappelijk bodemonderzoek en waarnemende archeologische boringen zijn ook niet aangewezen omdat enerzijds een landschappelijke bodemonderzoek niet kadert in de vraagstelling van dit onderzoek en waarderend archeologische boringen hun grootste potentieel bieden bij het detecteren van steentijdsites. De verwachting naar aanwezigheid van deze sites is echter heel laag

omdat de bodemopbouw geen indicaties geeft naar goede bewaring hiervan enerzijds en naar occupatie toe anderzijds de geschiedenis van Zottegem een ruimere occupatie en bewoning aangetoond heeft. Bijkomend zou er moeten overgegaan worden op mechanische boringen door de verharding in betontegels waardoor de kosten van dit onderzoek te hoog zouden oplopen in verhouding tot hun kenniswinst.

Het doel van **proefsleuven en proefputten** is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van dat terrein open te leggen en beperkt op te graven. Op die manier kunnen verantwoorde uitspraken worden gedaan voor de rest van het terrein. Deze methode is voor deze situatie de meest gunstige.

Hoewel op het eerste zicht een proefsleuvenonderzoek wenselijk lijkt, kan dit slechts plaatsvinden op een uiterst beperkt resterend oppervlakte van het terrein. De uitgevoerde boringen schetsten een reeds grondige verstoring in het noordelijke deel van het studiegebied. Hierdoor rest nog een zone van ca. 319m² dat verder kan onderzocht worden door middel van proefsleuven. Rekening houdend met het aanpalend gebouw ten westen waardoor een veiligheidsmarge dient gerespecteerd te worden, bedraagt het oppervlak dat kan onderzocht worden minder dan 300m². Eventuele resultaten kunnen hierbij slechts op microniveau bestudeerd worden. Een studie in ruimere context naar de toekomst toe, is hier niet mogelijk omwille van de recente bouwdensiteit van de regio. Hoewel het studiegebied zich bevindt binnen de historische kern van Zottegem, bevindt het zich aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek op binnen de periferie van deze kern waardoor er geen verwachting bestaat naar een complexe verticale stratigrafie, maar eerder naar grondsporen en tijdelijke structuren.

Omwille van het te beperkte oppervlak dat in aanmerking komt waarbij een studie van de resultaten binnen een ruime context niet mogelijk is geplaatst tegenover de kosten van verder onderzoek, wordt verder onderzoek niet geadviseerd.

5 Bibliografie

- Bogemans, F. (2005). *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.
- Bogemans, F. (2007). *Toelichting bij de Quartair geologische Kaart Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- Danschutter S., ir.-arch., projectleider, laboratorium Duurzame ontwikkeling, WTCB
- Goossens, M. (2012). *Studie van de diversiteit van de glauconiethoudende gesilicificeerde zandsteen uit het Onder- en Midden-Eoceen in de regio Fobecq-Gent*, Gent: Universiteit van Gent, Faculteit Wetenschappen, Opleiding Master in de Geologie.
- Janssens D., Dewulf B., 2017, Archeologienota De Pauwstraat 13-15 te Zottegem (Oost-Vlaanderen)
- Van Ranst, E., Sys C. (2000). *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (1:20000)*, Gent: Laboratorium voor Bodemkunde.
- Louis, A. (1979). *Bodemkaart van België - Verklarende tekst bij het Kaartblad Zottegem 85E*. Centrum van Bodemkartering.

Online bronnen:

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <http://belgica.kbr.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be>
- <http://www.ngi.be>
- http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf
- <http://www.geopunt.be>
- <http://www.zottegem.be>
- http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpl63204_nl.html
- <https://dov.vlaanderen.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500442>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/152228>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150266>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/503854>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/508090>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500427>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/503758>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500525>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300550>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120795>

6 Lijst van plannen

0001	Situering van het projectgebied op de topografische kaart	1:1	Digitaal	04/11/2017
0002	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2015	1:1	Digitaal	04/11/2017
0003	Situering van het projectgebied op GRB	1:1	Digitaal	04/11/2017
0004	Gekende verstoorde zones	1:1	Digitaal	04/11/2017
0005	Kaart van Villaret	1:5000	Analoog	04/11/2017
0006	Inrichtingsplan geplande toestand	1:1	Digitaal	04/11/2017
0007	Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m	1:1	Digitaal	04/11/2017
0008	Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail)	1:1	Digitaal	04/11/2017
0009	Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart	1:50 000	Digitaal	04/11/2017
0010	Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart	1:200 000	Digitaal	04/11/2017
0011	Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart	1:1	Digitaal	04/11/2017
0012	Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosietaal	1:1	Digitaal	04/11/2017
0013	Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart	1:1	Digitaal	04/11/2017
0014	Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand	1:1	Digitaal	04/11/2017
0015	Situering van het projectgebied op het gewestplan	1:1	Digitaal	04/11/2017
0016	Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx	1:110 000	Analoog	04/11/2017
0017	Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris	1:11 520	Analoog	04/11/2017
0018	Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen	1:3 000	Analoog	04/11/2017
0019	Situering van het projectgebied op de topografische kaart van Vandermaelen	1:20 000	Analoog	04/11/2017
0020	Situering van het projectgebied op de kaart van Popp	1:5 000	Analoog	04/11/2017
0021	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971	1:1	Digitaal	04/11/2017
0022	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2000-2003	1:1	Digitaal	04/11/2017
0023	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2012	1:1	Digitaal	04/11/2017
0024	Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied	1:1	Digitaal	04/11/2017
0025	Boorplan	1:1	Digitaal	04/11/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Terreinbezoek ADEDE Bovenaan noorden (locatie boring 3), centraal (locatie Boring 1) en foto onderaan zuiden (locatie boring 2).....	- 13 -
Figuur 2. Zicht op diepte aanvoer zwembad.....	- 14 -
Figuur 3. Zicht vanop reeds recent onderzocht perceel (ten oosten) op het zuidelijke deel	- 15 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 23 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).....	- 24 -
Figuur 6. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 25 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 26 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 27 -
Figuur 9. Projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 29 -
Figuur 10. Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 30 -
Figuur 11. Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 31 -
Figuur 12. Projectgebied op het bodemgebruiksbestand.....	- 32 -
Figuur 13. Projectgebied op het gewestplan.....	- 33 -
Figuur 14. Vermoedelijke ligging projectgebied op tekening uit Flandria Illustrata (Sanderus (1641-1644).	- 35 -
Figuur 15. Projectgebied op de Fricxkaart.	- 36 -
Figuur 16. Projectgebied op de Fricxkaart.	- 37 -
Figuur 17. Projectgebied op de Ferrariskaart.....	- 38 -
Figuur 18. Projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 39 -
Figuur 19. Projectgebied op de topografische kaart van Vandermaelen.	- 40 -
Figuur 20. Projectgebied op de Popp kaarten.....	- 41 -
Figuur 21. Projectgebied op luchtfoto (1971).	- 42 -
Figuur 22. Projectgebied op luchtfoto (2000-2003).	- 43 -
Figuur 23. Situering van het projectgebied en de CAI-meldingen op de topografische kaart.	- 44 -
Figuur 24. Zicht op boring 1	- 47 -
Figuur 25. Zicht op boring 2	- 48 -
Figuur 26. Zicht op boring 3	- 49 -